(se crede, dealtminteri, că dramaturgul își scria aceste piese pornind de la deznodămîntul pe care îl știa din faptele reale și își clădea eroii în perspectiva unei evoluții determinate de realitatea întîmplărilor relatate). Întrebarea-cheie era: „De ce a devenit un ticălos?" sau: „De ce a ajuns la sinucidere?"; și piesa urma să-i explice spectatorului (poate și dramaturgului) *cum* s-au petrecut lucrurile.

Remarcabilă în creația aceasta de o gravă poezie, de un realism inflexibil, de o mare complexitate stilistică e, mai presus de orice, cutezanța unui scriitor care, într-o epocă dominată de rigorile severe ale unei estetici, transformată aproape în dogmă, a teatrului, a știut să dea operei lui vibrația firească, profundă a vieții adevărate. E ceea ce-i conferă operei lui Chikamatsu statornica valoare.

DAN GRIGORESCU

Îndrăgostiții de la Sonezaki

(1703)

Personajele :

TOKUBEI, *25 de ani, angajat la un negustor de soia*
KUHEI JI, *negustor de uleiuri*
STĂPÎNUL *Casei Temma*
CHŌZŌ, *ucenic*
CLIENT *al lui Ohatsu*
ORĂȘENI
OHATSU, *19 ani, curtezană*
STĂPÎNA
CURTEZANE
SERVITORI

TABLOUL 1

Grădina templului Ikudama din Osaka. 21 mai 1703.

POVESTITORUL Multe primăveri sluji acest tînăr fermecător
La firma Hirano din strada Uchihon
Pasiunea ce-i sfîșie inima și-o ascunde
Să nu se trădeze și să se defaime.
Bea vin de piersici, cîte o cupă, din cînd în cînd
Și-și piaptănă, cu grijă, meșa elegantă.
„Toku" se numește și-i om de calitate
Dar calitățile sale zac acum uitate.
E vînzător și mînecile-i sînt de ulei pătate,
E sclavul amintirilor de dragoste plăcute.
Astăzi el clienții și-i servește, rînd pe rînd, însoțit
De flăcăul ce duce butoiașul de soia fredonînd.
Au ajuns la Templul Ikudama.

Se aude vocea unei femei ce stă pe o bancă în pavilionul răcoros.

OHATSU Tokubei, tu ești? [1]

POVESTITORUL Ea bate din palme și Tokubei înclină capul în semn de recunoaștere.

TOKUBEI Chōzō, vin și eu mai tîrziu. Treci pe la templele din strada Tera și prin cartierul de vile al orașului și apoi întoarce-te la magazin. Spune-le că vin imediat. Nu uita să treci pe la vopsitorul de pe strada Azuchi și cere-i banii ce ni-i datorează. Să nu te apropii de Dōtombori.[2]

---

[1] Fața îi e acoperită de o pălărie de răchită bine trasă pe frunte, pe care o poartă, în mod obișnuit, vizitatorii locurilor rău famate. (Toate indicațiile și notele de subsol neînsoțite de mențiunea *n. tr.* aparțin volumului *Major Plays Of Chikamatsu* translated by Donald Keene, după care s-a efectuat traducerea).

[2] Stradă din Osaka, renumită pentru teatrele și casele sale de curtezane (n.tr.).

POVESTITORUL Se uită după băiat pînă-l pierde din vedere și apoi ridică jaluzelele din bambus.

TOKUBEI Ohatsu, ce s-a întîmplat?

POVESTITORUL Vrea să-și scoată pălăria.

OHATSU Te rog, nu-ți scoate pălăria acum. Am un client de la țară care tocmai dă o raită pe la cele treizeci de temple din Kwannon. Se lăuda că vrea să-și petreacă toată ziua bînd. E plecat pentru moment să vadă spectacolul creatorilor de roluri [1], dar dacă se întoarce și ne găsește împreună, s-ar putea să avem necazuri. Toată lumea de pe-aici te cunoaște. E mai bine să ai fața acoperită.
Dar să revenim la noi. În ultima vreme nu mi-ai scris. Am fost teribil de îngrijorată și, neștiind cum stau lucrurile la tine la magazin, nu ți-am putut scrie nici eu. Am trecut de sute de ori pe la Teatrul Tamba, dar nici ei nu știau nimic despre tine. Cineva — da, Taichi, muzicantul cel orb — și-a întrebat prietenii și i s-a spus că te-ai întors la țară. Nu puteam să cred. Ai fost prea crud. Chiar nu voiai să știi de mine? Poate sperai ca lucrurile să se termine așa, dar eu am fost bolnavă de supărare. De crezi că mint, pipăie și tu umflătura asta!

POVESTITORUL Ea îi ia mîna și i-o apasă pe piept, plîngînd cu sughițuri și implorîndu-l cu lacrimi, de parc-ar fi fost soț și soție. Așa bărbat cum e, plînge și el.

TOKUBEI Ai dreptate, perfectă dreptate, dar la ce bun să-ți fi spus și să te fac să suferi? Am trecut prin atîtea necazuri că mintea nu mi-ar fi fost mai tulburată nici dacă Festivalul Bon [2], Anul Nou și Sărbătoarea celor Zece Nopți, sau oricare altă sărbătoare din calendar, ar fi venit toate odată. Să-ți spun adevărul, m-am dus la Kyoto să ridic niște bani, printre altele. E un miracol că mai sînt în viață. Dacă mi s-ar așterne povestea într-o piesă în trei acte, sînt sigur că publicul ar plînge.

POVESTITORUL Nu mai poate rosti nici un cuvînt. Oftează doar.

[1] În incinta capelei Ikudama se aflau cabine în care se dădeau diferite reprezentații. Creatorii de roluri imitau vocea și gesturile actorilor bine cunoscuți.
[2] Festivalul Bon este o sărbătoare budistă care durează trei zile în fiecare an, între 13 și 15 iulie (n.tr.).

OHATSU Și așa-ți găsești tu alinarea? Nu puteai să-mi încredințezi necazurile tale, așa cum îmi spui atîtea alte lucruri? Trebuie că ai avut vreun motiv de mi le-ai ascuns. De ce n-ai încredere în mine?

POVESTITORUL Ea se apleacă și-i cuprinde genunchii. Lacrimi amare îi udă batista.

TOKUBEI Te rog, nu plînge și nu fi supărată pe mine. Nu ți-am ascuns nimic, dar n-avea rost să te amestec și pe tine. În orice caz, m-am liniștit și acum pot să-ți spun totul.
Stăpînul meu s-a purtat întotdeauna deosebit de drăguț cu mine, pentru că sînt nepotul lui. Cît despre mine, l-am slujit cu mult devotament. Nu l-am tras pe sfoară cu nici un șfanț. E adevărat că de curînd m-am folosit de numele lui, cînd am cumpărat pe credit un cupon de mătase de Kaga, din care voiam să-mi fac un kimono de vară, dar asta-i singura dată cînd am făcut așa ceva. Dacă ar fi să iau banii pe loc, pot oricînd să vînd kimonoul, fără nici o pierdere. Stăpînul meu a fost atît de impresionat de cinstea mea, încît mi-a propus să mă căsătoresc cu nepoata soției lui, care are o zestre de două *kamme* [1], și mi-a promis că mă lansează în afaceri. Asta s-a întîmplat anul trecut, dar cum puteam să accept cînd te aveam pe tine! Apoi, mie mi-a ieșit complet din cap, dar mama — că așa-s mamele vitrege — a discutat cu el în secret. S-a întors la țară cu cele două *kamme* în ghiare. Prost cum sînt, nici prin cap nu mi-a trecut că poate face așa ceva.
Necazul a început luna trecută, cînd m-au obligat să mă căsătoresc. M-am supărat și am spus: „Stăpîne, mă uimiți. Știți doar că nu vreau să mă căsătoresc și ați mai ademenit-o și pe mama de și-a dat consimțămîntul. Ați întrecut măsura, stă-

[1] *Kamme*, „broască țestoasă", desemnînd aici o monedă neșlefuită, avînd conturul unei broaște țestoase. În feudalismul nipon sistemul monetar era foarte complicat, diferențiat de la o feudă la alta (monezile erau ținute în cutii de tablă, valoarea lor fiind echivalată cu greutatea sau volumul cutiei respective; spre exemplu: 1 *kamme* ~ 3,750 kg; 1 *koku* ~ 180 l; 1 *ryo* ~ 14 kg; 1 *me* ~ 300 g). În traducerea noastră monezile își păstrează numele inițial, subliniat în cursive (n.tr.).

pîne. Și n-o înțeleg nici pe stăpînă. Dacă aș lua-o de soție pe această tînără, căreia i-am arătat întotdeauna multă stimă, și i-aș accepta zestrea pentru această căsătorie din interes, mi-aș petrece toată viața la cheremul ei. Cum aș mai putea să mă afirm? Am mai refuzat o dată și chiar de se scoală tata din mormînt, tot NU aș zice".

Stăpînul meu a turbat de furie că l-am refuzat așa tăios. Vocea îi tremura. „Cunosc eu motivele tale. Te-ai încurcat cu Ohatsu, sau cum naiba o cheamă, de la Casa Temma din Dōjima. De aceea nu ești dispus s-o accepți pe nepoata mea. Foarte bine! Acum eu nu mai vreau să ți-o dau pe față și, deoarece nu se va mai oficia nici o căsătorie, vreau banii înapoi. Aranjează totul pînă pe 22 luna asta și achită-ți datoriile. Te voi izgoni din Osaka și n-o să mai calci niciodată pe-aici!"

Am și eu mîndria mea. „Aveți dreptate" i-am răspuns, și am dat fuga pînă la mine-n sat. Dar pretinsa mea mamă nu voia să-mi dea banii nici dacă se-ntorcea lumea cu susu-n jos. M-am dus la Kyoto în speranța că voi împrumuta banii de la negustorii de soia din circumscripția V. Întotdeauna m-am înțeles bine cu ei. Dar, cum ghinionul se ținea scai, ei n-aveau bani. M-am întors din nou la țară și, de data asta, cu ajutorul întregului sat, am reușit să scot banii de la mama. Aveam de gînd să înapoiez zestrea imediat și să închei toate socotelile, odată pentru totdeauna. Dar, dacă nu mai pot rămîne în Osaka, cum o să te mai întîlnesc pe tine?

N-au decît să mi se facă și oasele scrum și carnea așchii, sau să mă scufund ca o scoică goală în mîlurile rîului Shijimi, numai să nu mă despartă de tine.

POVESTITORUL Plînge de necaz. Ohatsu, stăpînindu-și lacrimile ce-i inundau ochii, cîștigă puteri noi și-l mîngîie:

OHATSU Ce-ai mai suferit! Și cînd mă gîndesc că din cauza mea, sînt fericită, tristă și recunoscătoare în același timp. Te rog, fii mai curajos. Adună-ți forțele. Unchiul tău n-are decît să-ți interzică să mai calci prin Osaka, dar nici n-ai jefuit pe nimeni, nici n-ai dat foc. Mă gîndesc eu cum să te țin aici.

Și dacă va veni o vreme cînd nu ne vom mai putea întîlni, au fost oare adevărate promisiunile și jurămintele noastre de iubire numai pe lumea asta? Alții, înaintea noastră, au ales unirea prin moarte. E simplu să mori — nimeni nu te poate împiedica și nu va fi împiedicat să ajungă la Muntele Morții sau la Rîul Celor Trei Căi.[1]

POVESTITORUL Ohatsu bîiguie aceste cuvinte încurajatoare, printre lacrimi. Și apoi reia.

OHATSU Mîine e 22. Dă banii înapoi devreme, deoarece tot trebuie să-i dai. Încearcă să intri iar în grațiile stăpînului.

TOKUBEI Aș vrea... sînt nerăbdător să înapoiez banii dar, pe data de 13, negustorul de uleiuri, Kuheiji — cred că-l cunoști — mi-a cerut, disperat, bani. Mi-a spus că are nevoie de ei numai pentru o zi și mi-a promis că mi-i dă pînă pe 18 dimineața. M-am gîndit să-i împrumut lui, că tot n-aveam nevoie de ei pînă pe 22. Eram ca frații. Dar nu m-a căutat nici pe 18, nici pe 19. Ieri a fost plecat și n-am putut da de el. Aveam de gînd să-i fac o vizită azi-dimineață, dar am fost foarte ocupat cu clienții mei, ca să-mi închei afacerile pînă mîine. Mă voi duce la el diseară și voi aranja totul. E om corect și știe în ce situație dificilă mă găsesc. Nu te îngrijora. O! Privește într-acolo, Ohatsu!

POVESTITORUL „Hatsuse e departe
Și templul Naniwa e departe;
Sînt multe temple renumite
Pentru dangătul clopotelor
Voci ale Legii Eterne.
Dacă, într-o seară de primăvară
Vizitezi un templu măreț
Vei vedea..." [2]

TOKUBEI *(În fruntea unui grup de cheflii)*: Kuheiji! Vai de cîntare![3] N-ai pic de bun simț dacă te apuci de chefuri înainte să-ți plătești datoriile față de mine. Azi ne încheiem socotelile.

---

[1] Locuri din lumea de apoi în credința japoneză.

[2] Fragment din piesa *nō Miidera*. Ultimele cuvinte anunță sosirea lui Kuneiji. Cea mai mare parte a acestui fragment este cîntată de cor, ca în teatrul *nō*

[3] Tokubei, tresărind la vederea lui Kuheiji, îi reproșează că recită și cîntă din teatrul *nō*, dar cuvintele lui sînt o aluzie la comportarea sa anterioară.

POVESTITORUL Îl apucă pe Kuheiji de braț și-l țintuiește locului. Kuheiji șovăie.

KUHEIJI Ce tot zici, Tokubei? Oamenii aceștia care sînt cu mine locuiesc toți în același cartier. Am avut o întrunire pe strada Ueshio să adunăm fonduri pentru un pelerinaj spre Ise. Am băut puțin *saké*[1] și acum ne întoarcem acasă. De ce-mi strîngi brațul așa? Nu fi scandalagiu!

POVESTITORUL Își scoate pălăria din răchită și se uită țintă la Tokubei.

TOKUBEI Nu sînt scandalagiu. Tot ce vreau e să-mi dai înapoi cele două *kamme* de argint pe care ți le-am împrumutat pe 13 și pe care ziceai că mi le înapoiezi pe 18.

POVESTITORUL Înainte de a termina de vorbit, Kuheiji izbucnește în rîs.

KUHEIJI Nu ești în toate mințile, Tokubei? Nu-mi amintesc să fi împrumutat vreun ban de la tine de cînd ne cunoaștem. Nu-mi aduce acuzații pe care le-ai putea regreta apoi.

POVESTITORUL Se eliberează din strînsoare. Și oamenii lui își scot pălăriile.[2] Tokubei pălește de uimire.

TOKUBEI Nu mai spune, Kuheiji! Ai venit la mine cu lacrimi în ochi și mi-ai spus că n-o mai scoți la capăt cu polițele și eu m-am gîndit să te ajut în situația disperată în care te aflai, de dragul prieteniei noastre din toți acești ani. Ți-am împrumutat banii cu generozitate deși aveam și eu mare nevoie de ei. Ți-am spus că nu vreau nici o chitanță și tu ai insistat să-ți pui pecetea pe una, măcar de formă. M-ai făcut să redactez o obligație contractuală și tu ai pecetluit-o. Nu încerca să negi, Kuheiji!

POVESTITORUL Tokubei se aprinde.

KUHEIJI Ce?! Aș vrea să văd pecetea.

TOKUBEI Crezi că mi-e teamă să ți-o arăt?

POVESTITORUL Scoate hîrtia din portofel.

TOKUBEI Dacă bărbații aceștia sînt din gașca ta, sînt sigur că o vor recunoaște. Mai tăgăduiești?

POVESTITORUL Cînd desface hîrtia și i-o pune în fața ochilor, Kuheiji bate din palme în semn de aducere aminte.

[1] Băutură alcoolică din orez (n.tr.).
[2] Pregătindu-se să-i vină în apărare.

KUHEIJI Da, e adevărat, e pecetea mea. Ah, Tokubei! N-am crezut niciodată că poți face așa ceva, nici dacă mureai de foame sau trebuia să mănînci pămînt. Pe data de 10 am pierdut un portofel în care era sigiliul meu. Am dat sfoară-n țară peste tot, dar fără succes, așa că pe data de 16 i-am informat pe acești domni că l-am schimbat. Puteam să sigilez pe 13 un document cu un sigiliu pe care l-am pierdut pe 10? Nu! Acum știu cum s-a întîmplat! Tu mi-ai găsit portofelul, ai redactat obligația contractuală și ai pecetluit-o. Și acum încerci să storci bani de la mine. Ești mai degrabă criminal decît falsificator. Mai bine te-ai apuca, Tokubei, de tîlhării ca lumea. Ai merita să ți se taie capul, dar, de dragul vremurilor de altădată, te iert. Să vedem dacă scoți vreun ban din asta!

POVESTITORUL Îi aruncă hîrtia lui Tokubei în față și-l străpunge cu privirea, simulînd o totală nevinovăție. Tokubei, furios, țipă.

TOKUBEI Ai fost al naibii de deștept. Mi-ai făcut-o! Sînt dezonorat. Ce mă fac? Să te las să-mi iei banii cu atîta nerușinare? Ai pus totul la cale pînă-n cele mai mici amănunte încît, dacă apar în fața instanței, sînt sigur că voi pierde. Îmi iau eu banii înapoi cu pumnii! Fii atent! Sînt Tokubei de la Hirano-ya[1], om de onoare. Vrei să mă urmezi? Nu sînt eu omul care să-și înșele prietenul, așa cum ai făcut tu. Haide!

POVESTITORUL Se repede la Kuheiji.

KUHEIJI Ucenic obraznic! Scot eu neobrăzarea din tine!

POVESTITORUL Îl apucă pe Tokubei de kimono și se încaieră, lovindu-se și îmbrîncindu-se. Ohatsu aleargă în picioarele goale[2] la cei doi.

OHATSU *(către orășeni)*: Vă rog pe toți, încetați lupta! E prieten cu mine. Unde sînt cei din pavilion? De ce nu fac ceva? Îl bat pe Tokubei!

POVESTITORUL Se chircește, disperată, dar fără vreun folos. Clientul ei, bădăran cum e, o împinge cu forța în palanchin.

CLIENTUL Ce rost are să te lovească și pe tine!

[1] *Ya* înseamnă „magazin".
[2] În graba ei uită să-și ia *geta* („saboți de lemn"). Clientul ei de la țară s-a întors în timpul dialogului dintre Tokubei și Kuheiji.

OHATSU Aşteaptă, rogu-te, puţin! Ah, cît sînt de nefericită!

POVESTITORUL Dinspre palanchin se mai aud doar ecourile vocii ei plîngăreţe.
Tokubei este singur; Kuheiji are cinci însoţitori. Bărbaţii de prin împrejurimi ies şi-i gonesc cu bîtele pînă la lacul cu lotuşi [1]. Cine-l jigneşte pe Tokubei? Cine-l bate? Nu se poate spune. Părul îi e în dezordine, brîul i s-a desfăcut. Se împiedică şi cade.

TOKUBEI Kuheiji, porcule! Crezi că te las să scapi cu viaţă?

POVESTITORUL Se clatină căutîndu-l pe Kuheiji, dar acesta dispare. Plîngînd amarnic, Tokubei se explică.

TOKUBEI *(către martorii incidentului)*: Mă simt umilit şi ruşinat că m-aţi văzut în halul acesta. N-am mînţit cu nimic. Întotdeauna l-am tratat pe Kuheiji ca pe un frate şi cînd m-a implorat să-i dau banii spunînd că nu-mi va uita gestul toată viaţa, i-am dat. Eram sigur că o să fie corect, deşi banii erau mai preţioşi ca viaţa mea şi ştiam că fără ei, mîine, 21, va trebui să-mi pun capăt zilelor. M-a pus să scriu cu mîna mea chitanţa şi apoi el a pecetluit-o. Dar era un sigiliu pe care-l făcuse deja pierdut şi acum mă acuză pe mine! E jignitor, mă scoate din minţi să fiu tratat şi bătut astfel, dezonorat şi îngenunchiat. Mai bine muream cînd l-am îmbrîncit!

POVESTITORUL Loveşte pămîntul cu pumnii şi scrîşneşte din dinţi, strînge din pumni şi geme, spectacolul stîrneşte mila celor prezenţi.

TOKUBEI Dar n-are rost să mai vorbesc aşa. Nu vor trece nici trei zile şi Tokubei va repara totul, arătînd oraşului Osaka ce pur e în adîncul sufletului său.

POVESTITORUL Se va cunoaşte mai tîrziu înţelesul acestor cuvinte.

TOKUBEI Îmi pare rău că v-am plictisit. Vă rog să mă iertaţi!

POVESTITORUL Îşi cere scuze în dreapta şi-n stînga, îşi ia de jos pălăria ponosită şi şi-o pune pe cap. Chipul lui abătut, în razele palide ale soarelui, pare şi mai întunecat de atîtea lacrimi vărsate. Pleacă deprimat — greu de privit un aşa jalnic spectacol.

[1] Se mai poate vedea acest lac la templul Ikudama.

TABLOUL 2

Interiorul Casei Temma. Seara aceleeaşi zile.

POVESTITORUL Şoapte de iubire se răspîndesc în preajma
Rîului Shijimi [1] unde fiinţe înăbuşite de amor
Precum scoicile descărnate, deposedate de simţuri,
Pribegesc pe căile întunecate ale dragostei
Luminate, noapte de noapte, de felinare,
Insecte nocturne ce licăresc în cele patru anotimpuri,
Stele ce strălucesc în nopţile ploioase.
Lîngă podul Umeda mugurii apar chiar şi vara.
Ţărani la taifas, bogaţi ai oraşelor,
Toţi pornesc pe întortochiatele căi ale dragostei,
Unde cunoscătorii pribegesc şi novicii se joacă:
Ce însufleţit este acest Nou Cartier! [2]
Dar, vai! Imediat după ce se întoarce, evenimentele zilei apasă greu asupra lui Ohatsu de la Casa Temma. Nu-şi poate înghiţi *sake*-ul, stă ca pe ghimpi. În timp ce ea plînge, cîteva curtezane de la casele învecinate şi alţi prieteni vin la taifas.

CURTEZANA I Ai auzit, Ohatsu? Se spune că Toku a fost bătut măr pentru o faptă urîtă. E adevărat?

CURTEZANA II Nu, clientul meu mi-a spus că Toku a fost zdrobit în picioare.

POVESTITORUL Se spune că i s-au pus cătuşe pentru escrocherie sau că a fost legat pentru că a falsificat un sigiliu. N-au despre ce vorbi! Compasiunea lor o calcă pe nervi pe Ohatsu.

OHATSU Vă rog, nu mai vreau să aud nimic. Cu cît aud mai multe, cu atît mă săgeată o durere mai mare în piept. Sînt sigură că o să mor prima. Chiar aş vrea să nu mai exist.

POVESTITORUL Şi plînge. Dar priveşte, întîmplător, afară, printre lacrimi şi-l zăreşte pe Tokubei purtînd pălărie împletită şi noaptea [3]. Inima îi tresaltă şi vrea să alerge spre el, dar în cameră se află stăpînul şi

[1] *Shijimi* înseamnă *corbicula*, un soi de crustaceu (n.tr.).

[2] Noul cartier Dōjima din Osaka a fost întemeiat în 1700.

[3] Pălăria din răchită se purta în chip de mască, dar noaptea nu era necesară. Tokubei o purta din precauţie.

soția lui, lîngă ușă stă bucătarul, iar în bucătărie se învîrtește servitoarea: cu atîtea priviri ațintite asupra ei, ea nu poate face ce-ar vrea, de fapt, să facă.

OHATSU — Sînt foarte deprimată. Cred că ar trebui să ies puțin.

POVESTITORUL — Se strecoară afară.

OHATSU — Ce s-a întîmplat? Tot soiul de zvonuri mi-au ajuns la urechi. M-au scos din minți, pur și simplu.

POVESTITORUL — Se aruncă în brațele lui, ascunzîndu-și fața sub borul pălăriei și plînge încet. Lacrimi amare. Și el e furat de lacrimi.

TOKUBEI — Sînt victima unui complot bine uneltit, așa după cum, cu siguranță, ai auzit. Cu cît lupt mai mult, cu atît îmi dau seama că e inutil. Totul s-a întors împotriva mea. Nu mai pot supraviețui și acestei nopți. M-am hotărît.

POVESTITORUL — Pe cînd el îi șoptește, se aud voci din casă.

VOCILE — Intră-n casă, Ohatsu. Și așa se bîrfește destul pe seama ta [1].

OHATSU — Auzi? Nu mai putem vorbi. Fă cum îți spun.

POVESTITORUL — Ea-l ascunde sub trena pelerinei. Se tîrăște în spatele ei pînă la ușa ce dă-n grădină, unde se strecoară sub verandă. Ohatsu se așează lîngă intrare și, trăgîndu-și tabachera spre ea, își aprinde luleaua. Face pe indiferenta. În clipa aceea dă buzna Kuheiji, însoțit de cîțiva dintre prietenii lui gălăgioși și un muzicant orb.

KUHEIJI — Bună, fetelor! Singurele, singurele... N-ați vrea un client ca mine? Bună, stăpîne! Nu te-am văzut de secole.

POVESTITORUL — Străbate camera cu pași mari, sfidător.

STĂPÎNUL — Adă niște tutun și cîteva cupe de *saké*.

POVESTITORUL — Se agită pentru musafiri, ca de obicei.

KUHEIJI — Nu, nu te deranja cu *saké*-ul. Am băut înainte de a veni. Trebuie să-ți spun ceva. Tokubei, clientul favorit al lui Ohatsu, a găsit un sigiliu pe care l-am pierdut eu și a încercat să-mi stoarcă două *kamme* de argint cu o poliță falsă. Dar faptele grăiau și, în cele din urmă, a dat de bucluc, din care a avut mare noroc că a scăpat cu viață. Reputația lui e distrusă. Fii cu ochii-n patru dacă mai vine pe aici. Toți îți vor confirma că spun adevărul, și

[1] Pentru că stătea pe stradă, lîngă ceainărie.

chiar dacă Tokubei îți spune exact pe dos, nu-l crede. Mai bine nu l-ai mai lăsa să calce pe-aici. Mai curînd sau mai tîrziu, va sfîrși tot la spînzurătoare [1].

POVESTITORUL — Turuie convingător. Tokubei, sub verandă, scrîșnește din dinți și tremură de furie. Ohatsu, de teamă ca el să nu se dea de gol, îi face semn cu piciorul și-l domolește ușor. Stăpînul nu zice nici da, nici ba, deoarece Tokubei e un client permanent.

STĂPÎNUL — Ce-ai zice de niște supă?

POVESTITORUL — Ascunzîndu-și zăpăceala, el părăsește camera. Ohatsu, plîngînd amarnic, protestează.

OHATSU — Nu mă duci tu pe mine cu cuvintele tale dibace. Tokubei și cu mine sîntem prieteni intimi de ani de zile. Și ne-am spus cele mai tainice secrete. N-are nici urmă de șiretenie în el, bietul băiat. Generozitatea sa l-a distrus. A fost înșelat și n-are cum să dovedească. După tot ce s-a întîmplat, lui Tokubei nu i-a rămas decît să se sinucidă. Aș vrea să știu dacă s-a hotărît să moară.

POVESTITORUL — Ea se preface că vorbește de una singură, dar îi face semne cu piciorul. El aprobă și luîndu-i glezna, o trece în jurul gîtului, făcîndu-i astfel semn că e gata să se sinucidă.

OHATSU — Știam eu. Știam eu. Oricît trăiești, tot acolo ajungi. Numai moartea mai poate șterge rușinea.

POVESTITORUL — Kuheiji este uimit de cuvintele ei.

KUHEIJI — Ce tot zice Ohatsu? De ce să se omoare Tokubei? Ei bine, dacă se omoară, o să am eu grijă de tine după aceea! Am impresia că ți-am căzut cu tronc!

OHATSU — Ești grozav de generos. Dar ai avea ceva împotrivă dacă, pentru amabilitatea ta, te-aș ucide? Crezi că aș mai putea trăi o singură clipă despărțită de Toku? Kuheiji, hoț nenorocit ce ești! Oricine ți-ar auzi minciunile gogonate și-ar da seama cît de ticălos ești: sînt sigură că Toku vrea să moară cu mine așa cum și eu vreau să mor cu el!

POVESTITORUL — Ea lovește ușor cu vîrful piciorului și Tokubei, plîngînd, îl ia în mîini și-l lipește cu gingășie de fruntea sa. Îi cuprinde genunchii și varsă lacrimi

[1] Literal: „va sfîrși neapărat la Nce sau Tobita". „Noe" și „Tobita" erau locuri de execuție la marginea orașului Osaka (n.tr.).

de iubire. Ea abia își mai poate ascunde emoț
Ei nu rostesc nici un cuvînt, dar inimile lor v
besc. Plîng în tăcere. Și faptul că nimeni nu ș
nimic, îi întristează și mai mult. Kuheiji se simț
jenat.

KUHEIJI Sorții sînt împotriva noastră azi. Hai să plecăm
de aici. Curtezanele de pe aici sînt cu siguranț
ciudate — se pare că au aversiune față de client
ca noi, cu bani mulți de cheltuială. Hai să n
oprim la Casa Asa și să bem ceva acolo. Hai să
zornăim pe acolo niște monezi de aur, și apoi
să mergem acasă, la culcare. Oh! Portofelul mi-e
așa de greu că abia mai pot umbla.

POVESTITORUL Aruncînd tot felul de vorbe de ocară, ei pleacă
gălăgioși. Stăpînul și soția lui strigă la servitori.

STĂPÎNUL E timpul să stingem luminile. Faceți paturile
pentru oaspeții care rămîn. Ohatsu, tu dormi sus.
Culcă-te devreme.

OHATSU *(în sinea ei)*: Stăpîne! Stăpînă! Probabil n-am
să vă mai văd. Adio! Adio și tuturor slujnicelor.

POVESTITORUL Luîndu-și încet rămas bun merge în camera ei.
Mai tîrziu vor afla și ei că a fost o despărțire
definitivă; ce păcat că neghiobii nu realizează
adevărul la timp!

STĂPÎNUL Vezi dacă e stins focul sub ceainic! Să nu umble
șoarecii la mirodenii!

POVESTITORUL Ei închid ușile și zăvorăsc porțile. Nici n-au apucat
bine să-și pună capetele pe perne, că și sforăie
cu toții, fericiți. E așa de scurtă noaptea că înainte
de-a apuca să viseze, bate ora două. Ohatsu s-a
îmbrăcat pentru moarte; o pelerină neagră, întu-
necată precum căile dragostei, aruncată peste
kimonoul ei alb, imaculat. Merge în vîrful picioa-
relor pînă la scară și privește în jos. Tokubei iese
de sub verandă. O cheamă prin semne, dă din cap,
arată cu degetul, comunicîndu-și intențiile fără
să scoată o vorbă. O servitoare doarme sub scară.
Un felinar care atîrnă, luminează puternic. Ohatsu,
disperată, își leagă evantaiul de o mătură din
frunze de palmier și, de pe treapta a doua, în-
cearcă zadarnic să stingă flacăra. În cele din
urmă, întinzîndu-se, milimetru cu milimetru, o
stinge, dar se prăbușește pe scări. Lampa se stinge
și servitoarea se întoarce în somn, pe întuneric.

Tremurînd, cei doi îndrăgostiți se caută — teribil
moment! Stăpînul, care dormea în camera din
spate, se trezește.

STĂPÎNUL Ce-a fost cu zgomotul acesta? Servitori! Fetelor!
s-a stins lumina. Sculați-vă și aprindeți-o!

POVESTITORUL Servitoarea, trezită din somn, se freacă la ochi
alene și se ridică din pat goală-goluță.

SERVITOAREA Nu găsesc cremenea.

POVESTITORUL Se învîrte prin cameră, căutînd-o, și Ohatsu, leși-
nată de spaimă, se ferește să nu dea peste ea.
În cele din urmă, găsește mîna lui Tokubei și,
amîndoi, se strecoară ușor pînă la ieșire. Scot
zăvorul dar balamalele scîrțîie și, speriați de zgo-
mot, ei ezită. Chiar în clipa aceea, fata începe să
frece pietrele de cremene; ei își sincronizează
mișcările cu scrîșnitul cremenei și deschid poarta,
puțin cîte puțin, pînă cînd, înghesuiți unul în
altul, ies tiptil, simțindu-se ca și cum ar călca pe
coada unui tigru. Schimbă cîteva priviri și chiuie
de bucurie, fericiți că o să moară împreună —
spectacol trist ce-ți sfîșie inima. Viața ce le-a mai
rămas e la fel de scurtă ca scînteia cremenei.

TABLOUL 3

Călătoria de la Dōjima la templul Sonezaki.

POVESTITORUL Adio lumii și adio nopții.
Noi cei ce pășim pe drumul morții, cu ce putem fi
oare asemuiți?
Cu promoroaca de pe drumul ce duce spre cimitir
Și care se risipește cu fiecare pas pe care-l facem:
Ce cumplită e iluzia visului!

TOKUBEI Ah! Ai auzit bătăile clopotului? Din cele șapte
Ce indică zorile, șase au sunat deja.
Cea care a mai rămas, va fi ultimul ecou
Ce va răsuna pentru noi în viața aceasta.

OHATSU Va fi ecoul nirvanei.

POVESTITORUL Adio, și nu numai clopotului —
Privesc pentru ultima oară iarba, copacii, cerul,
Norii, și rîul curge nepăsător pe lîngă ei;
Carul Mare se oglindește strălucitor, în apă.

TOKUBEI Să presupunem că podul Umeda
Este podul construit de coțofene [1]
Peste Calea Lactee, și să facem legămînt
Să fim stele soț-soție pe veci.

OHATSU Promit. Voi fi a ta soție pe vecie.

POVESTITORUL Se lipesc unul de altul — apele rîului
Se vor umfla cu siguranță din cauza lacrimilor pe care ei le varsă
Dincolo de rîu, într-o ceainărie, la etaj,
Niște petrecăreți care nu s-au culcat încă,
Vorbesc tare, la lămpile pîlpîinde —
Despre partea bună și proastă a
Sinuciderilor din dragoste de anul acesta.
Inimile celor doi bat puternic cînd aud aceste voci.

TOKUBEI Ce ciudat! Dar ieri, și chiar azi
Vorbeam despre astfel de lucruri ca și cînd nu ne păsa.
Mîine vom fi și noi subiect de bîrfă.
Dacă lumea vrea să ne cînte, las-o să ne cînte.

POVESTITORUL Iată ce cîntec aud:
„Sînt sigură că nu voi fi soția ta
Știu că dragostea mea nu înseamnă nimic pentru tine...
Da, pentru că toată dragostea noastră, toată mîhnirea noastră,
Viețile noastre, soarta noastră n-au fost cum ni le-am fi dorit.
Niciodată, pînă astăzi, n-am avut parte noi
Măcar de-o singură noapte de liniște sufletească
Ci doar de chinurile dragostei nenorocoase.
Ce ne leagă?
Nu te pot ierta.
Dar te vei depărta de mine și vei pleca —
N-am să te las niciodată!
Omoară-mă cu mîinile tale și apoi pleacă.
N-am să te părăsesc nicicînd!"
Zise ea înlăcrimată [2].

[1] Aluzie la legenda chinezească, cunoscută în Japonia, ce vorbește de două stele *(Păstorul și Țesătoarea)* care se întîlnesc o dată pe an, trecînd peste un pod din ceruri construit de coțofene.

[2] Cîntecul pe care-l aud, întîmplător, Tokubei și Ohatsu își are sursa într-o baladă populară a vremii, care descrie o sinucidere.

OHATSU Din atîtea cîntece, tocmai acesta, astă-seară!

TOKUBEI Cine-l cîntă? Noi care-l ascultăm...

AMÎNDOI Plătim pentru chinurile celor dinaintea noastră.

POVESTITORUL Se lipesc unul de altul, plîngînd amarnic.
Nici o altă noapte n-ar conta
Dacă noaptea aceasta ar fi puțin mai lungă,
Dar nemiloasa noapte de vară, așa cum îi e obiceiul,
Se sfîrșește odată cu ultimul cîntat al cocoșilor.

TOKUBEI E mai rău dacă așteptăm zorile.
Hai să murim în pădurea Tenjin [1].

POVESTITORUL O ia de mînă.
La digul Umeda, corbii croncăne în noapte.

TOKUBEI Mîine trupurile noastre le vor fi hrana.

OHATSU Ce ciudat, acesta-i anul nostru ghinionist [2]
Ai 25 de ani și eu am 19.
E sigur o dovadă a strînsei noastre legături
Dacă noi, ce ne iubim, sîntem blestemați aidoma
Toate rugăciunile pe care le-am făcut pe lumea aceasta
Către zei și către Buddha, eu, aici și acum
Le îndrept spre viitor: în lumea ce veni-va
Să renaștem pe același lotus! [3]

POVESTITORUL Degetele ei numără 108 mătănii
Pe șirag [4]; lacrimile sporesc numărul lor
Amărăciunea e fără de sfîrșit, dar drumul are capăt:
Sînt toropiți, cerul e întunecat, vîntul liniștit,
Au ajuns la pădurea deasă din Sonezaki.
O fi aci, o fi colo? Cînd ating iarba, roua dispare chiar mai repede decît viețile lor, în această lume incertă, de-o clipă — sau a fost altceva?

OHATSU Mi-e teamă. Ce-a fost asta?

TOKUBEI O fantomă [5]. Am crezut că numai noi o să murim astă-seară, dar ne-a luat-o altcineva înainte. Ori-

[1] Templul Sonezaki e închinat lui Tenjin (Sugawara no Michizane).

[2] Conform prorocirii *yin-yang*, vîrstele: 25, 42 și 60 erau periculcase pentru bărbați, iar: 19, 33 pentru femei.

[3] Conform credinței budiste, sufletele mîntuite renasc pe flori de lotus în Paradis (n.tr.).

[4] Cartea de rugăciuni numără 108 mătănii, una pentru fiecare suferință cauzată de pasiune.

[5] *Hitodama*, un fel de himeră considerată a fi suflet omenesc.

cine-ar fi, vom avea însoțitor în călătoria noastră spre Muntele Morții. *Namu Amida Butsu. Namu Amida Butsu*[1].

POVESTITORUL Ea plînge disperată.

OHATSU Cînd te gîndești că și alții mai mor astă-seară! Ce sfîșietor!

POVESTITORUL Așa bărbat cum este, lacrimile îi curg șiroaie.

TOKUBEI Crezi că cele două spirite care zboară împreună sînt ale altcuiva? Trebuie să fie al tău și al meu.

OHATSU Cele două fantome? Atunci, am murit deja?

TOKUBEI Normal, dacă am văzut un duh, ar trebui să ne înodăm hainele și să spunem rugăciuni ca să păstrăm sufletele cu noi[2], dar acum ne grăbim spre capătul drumului nostru sperînd că cele două suflete vor găsi, în schimb, același sălaș. Să nu te rătăcești! Nu mă pierde.

POVESTITORUL Se îmbrățișează, se tăvălesc, plîng — cîtă milă trezesc! Șiroaiele de lacrimi se unesc ca niște ramuri încolăcite, sau ca pinul și palmierul care cresc dintr-un singur trunchi[3], simbol al iubirii eterne. Aici se va topi ceața vieții lor nefericite.

TOKUBEI Să fie acesta locul!

POVESTITORUL Își desface brîul cu care este legată pelerina. Ohatsu își scoate veșmîntul de deasupra, ud de lacrimi, și-l aruncă pe palmier; frunzele de palmier ar putea servi drept mătură care să îndepărteze praful trist al lumii. Ohatsu scoate un brici din mînecă.

OHATSU Îmi pregătisem acest brici în caz că am fi fost surprinși pe drum și obligați să ne despărțim. Eram hotărîtă să nu pierdem dreptul la numele de îndrăgostiți. Ce fericită sînt că o să murim împreună așa cum speram!

TOKUBEI Ce minunat că te-ai gîndit la asta! Sînt atît de încrezător în dragostea noastră că nu mi-e frică nici de moarte. Și ar fi regretabil dacă, din cauza durerii, va trebui să îndurăm ca lumea să spună că eram urîți morți. Hai să ne încredințăm trupurile acestui copac geamăn și să murim imaculați! O să fim un exemplu de sinucidere cum nu s-a mai pomenit.

OHATSU Da, hai s-o facem.

POVESTITORUL Vai! Nu s-a gîndit ea că astfel va folosi brîul cel albastru deschis! Îl scoate cu grijă și taie fîșii cu briciul.

OHATSU Brîul e bucăți, dar tu și cu mine, nu vom fi niciodată despărțiți.

POVESTITORUL Ea se așează și el o leagă de două ori, de trei ori, strîns, ca să nu se miște.

TOKUBEI E strîns?

OHATSU Foarte.

POVESTITORUL Ea privește la soțul ei și el la ea — și izbucnesc în lacrimi.

AMÎNDOI Și iată sfîrșitul vieții noastre nefericite!

TOKUBEI Nu, nu trebuie să mă las pradă durerii.

POVESTITORUL Ridică privirile și-și împreunează mîinile pentru a se ruga.

TOKUBEI Părinții mei au murit cînd eram copil și eu am crescut datorită strădaniilor unchiului meu, care mi-a fost și stăpîn. Mă trimite la moarte fără să-mi ofere prilejul să-i răsplătesc bunătatea. În schimb, îi voi provoca necazuri ce vor ține și după moartea mea. Te rog, iartă-mi păcatele.
În curînd îmi voi vedea părinții pe lumea cealaltă. Tată, mamă, primiți-mă acolo!

POVESTITORUL El plînge. Și Ohatsu își împreunează mîinile.

OHATSU Te invidiez. Spui că-ți vei întîlni părinții în lumea morților. Tata și mama sînt pe lumea aceasta, sănătoși. Nu știu cînd o să-i mai văd. Am primit vești de la ei în primăvara aceasta, dar nu i-am mai văzut din toamna trecută. Ce nefericiți vor fi mîine, cînd vestea sinuciderii noastre va ajunge în sat! Acum trebuie să-mi iau rămas bun de la părinți, frați, surori. Dacă cel puțin gîndurile mele pot ajunge la voi, vă rog apăreți în fața mea, măcar în vis. Dragă mamă, iubit tată!

POVESTITORUL Suspină și geme. Și soțul ei se tînguie și varsă lacrimi neîncetate, lesne de înțeles.

OHATSU Putem vorbi la nesfîrșit, dar nu ne servește la nimic. Ucide-mă, omoară-mă repede!

POVESTITORUL Ea grăbește clipa morții.

TOKUBEI Sînt gata.

---

[1] Invocație budistă (n.tr.).

[2] Vrajă practicată pentru a împiedica sufletul să părăsească trupul.

[3] A existat un astfel de copac, după cum arată documentele de la templul Sonezaki.

POVESTITORUL El scoate pumnalul.

TOKUBEI A sosit momentul. *Namu Amida. Namu Amida*

POVESTITORUL Dar cînd încearcă să apropie lama de piele femeii iubite, pe care o ținuse în brațe atîtea luni și ani de zile, ochii i se încețoșează, mîna îi tremură. Încearcă să-și proptească mîna neho tărîtă, dar tot mai tremură. Cînd vîră pumnalul, vîrful nu nimerește. Lama sclipitoare deviază de două sau trei ori, astfel, pînă cînd un țipăt scurt indică atingerea beregatei.

TOKUBEI *Namu Amida. Namu Amida. Namu Amida Butsu.*

POVESTITORUL Înfige lama tot mai adînc, dar puterea i-a părăsit brațul. Cînd el vede că viața ei se stinge, întinde mîinile. Chinurile morții sînt de nedescris.

TOKUBEI Să rămîn eu în urmă? Hai să ne tragem ultimele suflări împreună.

POVESTITORUL Își vîră pumnalul în gît și-l răsucește; se pare că ori mînerul, ori lama o să se frîngă. Privirile i se întunecă și-și dă ultima suflare la ora stabilită[1]. Nu e nimeni care să povestească cele întîmplate, dar vîntul ce suflă prin pădurea Sonezaki le va aduna și transmite peste tot și se va ruga pentru acești îndrăgostiți care vor ajunge, fără îndoială, în împărăția lui Buddha. Sînt pilde ale adevăratei iubiri.

[1] Prorocii *yin-yang* considerau că momentul morții unei persoane era determinat de la naștere și putea fi prezis prin cercetarea liniei de descendență, ce-i influențează naș terea. Moartea survenea, în mod obișnuit, odată cu refluxul.

Yosaku din Tamba

(1708)

Personajele:

YOSAKU, *31 de ani, fost samurai, acum călăreț*
SANKICHI, *11 ani, fiul său*
HACHIZŌ, *călăreț*
HONDA YASAZAEMON, *prim însoțitor al unui daimyo* [1]
SAGISAKA SANAI, *samurai*
HANGIU, PAZNIC, SUPRAVEGHETOR, CĂPETENIE, OFIȚERI, SOLDAȚI și CURIERI
PRINȚESA SHIRABE, *10 ani*
SHIGENOI, *guvernanta prințesei și soția lui Yosaku*
WAKANA, *slujnică*
KOMAN, *21 de ani, curtezană*
KOJORŌ și KOYOSHI, *curtezane*
MIJLOCITOARE, SERVITORI, SOȚIA *hangiului*

[1] Stăpînul unei feude, lord (n.tr.).

Actul I

TABLOUL 1

Palatul unui daimyo din provincia Tamba.

POVESTITORUL O singură sămînță a unui *daimyo* crește pînă la zeci de mii de măsuri de orez [1]; fiind încă în pîntecele mamei, numeroși vasali îi aduc omagii și bat tobele de preaslăvire.
Yurugi, stăpînul castelului din Tamba, are o fiică, Shirabe, pe care a făcut-o cu o slujnică din ținutul său, cînd s-a întors de la Edo [2]. Părul îi este legat frumos cu o bentiță aurie și, deși n-are încă zece ani, e zveltă și poartă îmbrăcăminte de femeie. E promisă ca fiică adoptivă lui Iruma, nobil din est, urmînd să fie mireasa fiului său. Douăzeci de samurai călare, în frunte cu unul de rang mare, o vor escorta spre est și un doctor de copii va însoți palanchinul ei. În suita prințesei se află domnișoare de onoare de rang mare și mijlociu, doici, guvernante și doamne de tot soiul. Scaunele lor și ale servitorilor, 480 în total, trebuiesc numărate cu grijă pentru a nu se provoca încurcături. Darurile de nuntă — aur, argint, agat, mărgean, umbrele lăcuite cu mînere lungi, încrustate în aur, halebarde și umbrele învelite în mătase

[1] Venitul unui daimyo se calcula în *koku*, unitate de măsură ce reprezenta cinci baniță de orez. „O singură sămînță" înseamnă și „un singur copil iubit". Înțelesul acestei expresii ar fi: copilul unui *daimyo*, încă de la naștere, este socotit a fi moștenitorul unei mari averi.

[2] Cei bogați își petreceau mai mulți ani la Edo, unde-și lăsau soțiile. Iubitele luau locul soțiilor cînd se întorceau în ținuturile lor.

— toate în cutii acoperite cu brocart vechi auriu, legate în vîrf cu noduri mari, purpurii, îți dau impresia unor bujori înfloriți. Bagajele de la bucătărie vor fi trimise cu următorul transport, dar obiectele prețioase duse de samari pleacă acum, cu alaiul. Cei treizeci de călăreți sînt pricepuți cîntăreți de balade, aleși unul și unul, pentru aspectul lor plăcut și vocile lor frumoase.

La ora stabilită, nouă dimineața, apare Honda Yasazaemon, cel mai bătrîn dintre însoțitori, nesigur pe picioare de prea multe toastări, îmbrăcat elegant, cu pantaloni de damasc și o mantie din mătase stacojie, îmbujorat la față; numai părul de la tîmple îi e alb.

HONDA — Bine! Dacă s-a adunat tot cortegiul, cei din față dați-i drumul! Voi, Bunza și Gengoza, acoperiți spatele. Să-mi urmați toate instrucțiunile pe care vi le-am dat aseară. Samuraii tineri, lacheii, hamalii și comisionarii să nu se apuce acum de băutură. Orice zarvă la schimbatul cailor, la trecerea podurilor sau oriunde altundeva, va fi aspru pedepsită. Și să nu vă prind că flirtați cu chelnerițele de la hanurile unde-o să poposim. Nu se cuvine în prezența prințesei! Totuși, cred că unii dintre voi se vor plictisi în această călătorie lungă. Dacă vă vine chef să faceți dragoste, n-aveți decît, dar repede și discret, într-un loc întunecos. Aceasta este la urma urmelor o ocazie de distracții și deoarece escortăm o doamnă, sînt sigur că o să se strecoare și una-două greșeli, dar n-aș vrea ca acestea să ne strice călătoria.

POVESTITORUL — „Da, domnule" este răspunsul și cei care au în grija lor bagajele strigă: „Să plecăm!" În clipa aceea se aud voci de femei din casă.

VOCILE — Așteptați! Vă rog să așteptați! Ce ne facem? Prințesa are un acces de furie și insistă să nu mai plecăm la Edo. Mama ei și stăpînul o înduplecă și o ceartă, dar prințesa stă îmbufnată. Spune că nu poate suferi plecarea și că nimic nu-i va schimba hotărîrea. Doamna Shigenoi, guvernanta, a făcut tot posibilul s-o convingă dar prințesa i-a spus: „Dacă ții morțiș să mergi la Edo, doică, n-ai decît să te duci singură". A dat cu pumnii în guvernantă! E într-o dispoziție îngrozitoare.

POVESTITORUL — Chiar atunci, prințesa, cu sprîncenele șterse[1] de atîtea lacrimi, țipă.

PRINȚESA — Nu-mi place la Edo și nici în altă parte din est. Nu vreau să plec.

POVESTITORUL — Fuge afară, plîngînd. Samuraii și servitorii o iau la goană spre poartă[2]. Nu mai rămîne nici un bărbat, cu excepția însoțitorului bătrîn. Guvernanta se schimbă la față.

SHIGENOI — Domnia voastră! Și copiii din familiile mai sărace sînt ascultători la vîrsta de nouă sau zece ani. Ascultă-mă! Bătrînul domn cu păr cărunt și toți samuraii aceia splendizi au călătorit sute de mile peste munți și ape ca să te întîmpine. După ce vei ajunge la Edo, vei fi tratată cu respect, ca viitoarea mireasă a fiului mai mare al lordului Iruma. Și dacă nu vrei să mergi, lumea va da vina pe educația pe care ți-am dat-o eu și va trebui să-mi fac *harakiri*, așa femeie cum sînt. Hai, fii copil bun și ascultător. Urcă-te în palanchin.

POVESTITORUL — Amenințări și ademeniri, dar degeaba.

PRINȚESA — Nu, nu! Toți vreți să mă duceți cu zăhărelul. Ce-i așa grozav în est? Ascultați ce-mi cîntă fetele! Veniți încoace, toate! Cîntați-vă cîntecul!

CAMERISTELE — „Dacă mergi la Edo
Chiar și pentru scurt timp,
N-o să mai vezi munții.
Cînd te întorci?
Omoară-mă acum, înainte de a pleca,
Pentru că eu n-am să te las să pleci".
Așa spuneau fetele, printre lacrimi...[3]

SHIGENOI — Terminați! Terminați! Voi nu știți că întotdeauna copiii de la palatul unui *daimyo* trebuie să cînte numai cîntece alese cu acompaniament de *koto*?[4]

---

[1] În trecut, cînd fetele japoneze erau trimise să se căsătorească, li se rădeau sprîncenele și li se pictau altele în loc. Prințesa, trimisă la Edo să se căsătorească, e tratată ca o mireasă. Și-a șters lacrimile cu mîneca și, odată cu ele, și sprîncenele false.

[2] Numai Honda are voie să apară în fața prințesei; ceilalți bărbați fug, zăpăciți.

[3] Baladă citată și în *Îndrăgostiții de la Sonezaki*. Aici sugerează sila prințesei de a pleca la Edo.

[4] Ghitară lungă japoneză, cu trei corzi (n.tr.).

De unde-ați învățat voi bucata aceasta compromițătoare? Să nu i-o mai cîntați prințesei! Încetați în clipa aceasta!

POVESTITORUL Ce furioasă-i prințesa! Honda e și el la capătul puterilor.

HONDA *(către prințesă)*: Domnia voastră! Cîntecul acela despre Edo este doar o glumă. Edo este Orașul Florilor, mult mai frumos decît Kyoto. Am să vă arăt minunatele flori de cireș de la Asakusa și Ueno și teatrul de păpuși de pe străzile Sakai și Kobiki, unde tobele bat bum-bum și Benkei și Kimpira se lovesc la întîmplare — să vedeți ce-o să vă-ncînte! Și pe drum veți putea admira un peisaj minunat, muntele Fuji ce ajunge cu vîrful pînă-n cer. Vă rog, veniți în palanchinul dumneavoastră.

POVESTITORUL Își epuizează toate mijloacele de convingere.

PRINȚESA Nu, nu mă duc la Edo. Nu pot nici să sufăr gîndul acesta.

POVESTITORUL Guvernanta ei nu știe ce să mai facă și însoțitorul bătrîn este foarte supărat. Wakana, slujnica, cu o pălărie din răchită pentru călătorie, dă buzna înăuntru.

WAKANA Scuzați-mă, doamnă guvernantă. Se petrece ceva foarte interesant. Un călăreț [1] mic, un băiețel ras în cap, de vreo zece ani, a scos un desen al drumului de aici pînă la Edo și joacă un joc tare captivant. Lăsați-o pe prințesă să-l vadă. Sînt sigură c-o s-o mai înveselească.

SHIGENOI Mă bucur c-ai observat. Am auzit eu de jocul acesta de-a harta. Da, arată-i-l prințesei — s-ar putea s-o amuze. N-are importanță dacă-i doar călăreț! E copil, la urma urmei. Ai permisiunea mea. Cheamă-l pe băiat și spune-i să-și aducă jocul.

WAKANA Da, doamnă.

POVESTITORUL Merge la poartă și se-ntoarce cu băiatul cu un umăr dezgolit și un smoc de păr ciufulit. Nestingherit de prezența prințesei, se așează pe marginea verandei, picior peste picior.

SANKICHI Ei bine? Voi, oameni, mi-ați stricat ziua. Eu și tovarășii mei făceam pariuri pe jocul cu harta și

[1] „Călărețiі" transportau persoane sau mărfuri pe caii lor, aceasta le era meseria.

era gata, gata să-mi scot prețul unei perechi de pantofi noi, cînd a venit cineva după mine. Cu ce vă pot servi, doamnelor? Grăbiți-vă! Pe cai!

POVESTITORUL Are limba ascuțită.

SHIGENOI Ești un strengar tare deștept. Barcagiii, călărețiі și doicile sînt toți într-o oală, se spune — toți niște răutăcioși. Deci noi doi sîntem la fel, nu? Spune-mi, cîți ani ai? Și cum te cheamă?

SANKICHI Am 11 ani. Călăresc de cînd aveam cinci ani. Sînt conducător înnăscut și n-am fost și nici n-am să fiu calul de corvoadă al cuiva [1]. Mă numesc Sankichi cel Sălbatic.

SHIGENOI Frumos nume. Mi s-a spus că ai un joc cu hărți. *(Către slujnice.)* De ce nu vă încercați norocul, fetelor? Prințesă, jucați și dumneavoastră. Vino-ncoace, Sankichi! N-ai de ce să te temi.

POVESTITORUL Ea-l strigă și Sankichi, cu un chiot drept răspuns, se alătură imediat doamnelor, pufăind din micuța lui pipă. Faptul că nimeni nu-i găsește comportarea necuviincioasă, dovedește avantajul de a fi copil. Sankichi își scoate harta și toată lumea joacă.

Atenție la tablă și scuturați zarurile! Iată cum se călătorește prin cele 53 de popasuri pe drumul spre Edo, fără să pleci de acasă [2]. Zarurile sînt din lemn de cireș [3] și florile de cireș din Kyoto sînt în centrul tablei, punctul de plecare pentru fiecare jucător. „Eu plec mai întîi!" Primul popas este Plaja din Ōtsu, la trei leghe depărtare. Plătiți aici pentru Yabase, toată lumea pe punte!

[1] Sankichi vrea să spună că e „fratele mai mare" și nu va fi niciodată „fratele mai mic". Hotărîrea lui de a fi „fratele mai mare", în ciuda faptului că e foarte tînăr, se vede și din felul în care și-a tăiat șuvița de pe frunte, pe care o poartă numai „fratele mai mic".

[2] Tōkaidō, drumul principal dintre Kyoto și Edo, avea 53 de opriri, ilustrate pe stampele lui Hiroshige. Pe harta-joc, fiecare din cele 53 de popasuri e însemnat cu o cutie, cu numele respectiv și o ilustrație reprezentînd o particularitate locală. Jucătorii își mișcă piesele din cutie în cutie, pînă ajung la Edo, progresînd după cum aruncă zarul.

[3] Se pare că zarurile nu sînt cuburi, ci titirezi hexagonali însemnați cu caractere chinezești pe fiecare latură, în loc de numere. Totuși, mai tîrziu, se menționează și zarurile cu numere.

Ce gălăgie fac călătorii de teamă să nu piardă corabia ce merge la Vadul-Ierbii! Doica sosește înainte ca prințesa să-și înghită prăjiturelele[1], un', doi, trei. La Cele-Trei-Înghițituri dansează în jurul unui vas cu supă din pește-de-mîl. Apoi către Sub-Deal, următorul popas, dacă așa le-arată zarurile. Scuturați zarurile, faceți-le să zăngăne la Cerbul-cu-Clopoței. Un zar bun lasă trecătoarea în urmă.[2] Dornici să cîștige, toți se grăbesc, nepierzînd nici o secundă la Seki. Și de acolo, la Kameyama; își aprind pipele cu cremene, la Buddha-Cel-de-Piatră. „O, iată podul de la Kuwana!" [3] După ce debarcăm la templul Atsuta, mai avem patru leghe pînă la Chiryū, unde iar se rostogolesc zarurile. Călătorii trec repede peste Yoshida, Futakawa și Shirasuka. „Are doamna permis de trecere a barierei?" „Da, în mîneca mea". „Iată barca! Și scoici de rîu de vînzare!" Scoici, scoici, tot drumul pînă la Pinii-de-pe-Plajă, pe Dealul-Dansului, trei leghe mai departe. Cînd află că hanul lor va fi, în noaptea aceasta, la Priveliștea-Fuji unde vor întîlni fete ce le spun „Te iubesc", nimeni nu ezită să-și golească punga. Fîntîna-Tolbă, Rîul-Boccea, și-așa tot mai departe, descălecînd bine dispuși și cu chipurile zîmbitoare la Dealul-Bucurie, pentru prăjituri din muguri de ferigă. Ce ai pe partea ta? Cel mai mare rîu din toată Japonia, Ōikawa. Acum ai aruncat ochi-de-șarpe[4], rîul s-a revărsat și ești țintuit două zile în Shimada și Kanaya, unde se întîlnesc optzeci de pîraie. Acum ai dat un zar bun și sari șase, șapte, opt leghe dintr-un foc, înainte, tot înainte, pînă la Ramura-Wisteria unde înfloresc copacii, la Okabe și Seto pentru plăcinte colorate din orez. Apoi la Muntele-Utsu pentru găluște: dacă cumpărăm renumitele produse de ici și colo, ne golim buzunarele pînă la unul și, tot tachinîndu-ne, un', doi, trei patru, prin Fuchū, Ejiri,

[1] *Ubagamcchi*, delicatețe ce se vinde la Vadul-Ierbii (Kusatsu).

[2] Suzuka-tōge. Ei călătoresc spre est, de la Minakuchi, dincolo de Tsuchiyama.

[3] La Kuwana, ei economisesc timp, traversînd golful Ise spre Atsuta.

[4] Cel mai prost zar.

unul după altul și uite cum se rostogolește zarul prin Valul-Înspumat. La Templul-Priveliște-Clară să scoatem luna peste crîngurile de pini înalți, cumpărînd balsam local[1]. Dincolo de Yui, Kambara și apoi Yoshiwara, renumite pentru grozavul lor miros de țipari prăjiți, pînă la Valul-Alunecos și dincolo de Mishima, încă trei leghe pînă la Hakone. Trecem de Barieră, datorită zarurilor, dar un zar prost putea să ne arunce înapoi la Kyoto, punctul de plecare, să ne luăm permisurile[2]. „Ați înțeles regulile?" „Eu le-am digerat" — hapurile dulci din orez, de la Odawara. Dincolo de Ōiso, Hiratsuka, Fujisawa, toate fără nici o piedică — zarurile sînt cu noroc, pasul bun, și ne grăbim în drum spre Dealul-Iureș și Vîlceaua-Iute, dincolo de Kanagawa, Kawasaki și Shinagawa. În fruntea tuturor, cîștigătoarea este prințesa, prima care a ajuns la Edo, orașul florilor. Șase e numărul de pe latura zarului, aducîndu-i noroc, bucurie și mîngîiere: prințesa rîde, încîntată de harta-joc.

Încurajată în victoria ei de spectatori, prințesa, copil cum e, exclamă, radiind de bucurie.

PRINȚESA Ce captivant e Estul! Nu mi-am dat seama pînă acum. Hai să plecăm! Imediat!

HONDA Ziceți că plecați? Minunat! Haideți, oamenilor, rînduiți-vă, pînă nu se răzgîndește prințesa.

POVESTITORUL El se agită încoace și-ncolo și guvernanta este iar bine dispusă.

SHIGENOI *(către prințesă)*: Foarte bine! Du-te și bea o ceșcuță de despărțire cu părinții tăi. *(Către Sankichi.)* Îți datorăm totul ție, Domnule Călăreț! Bravo! Bravo, băiatul meu. Îți datorez mulțumirile mele și-am să-ți dau și-o răsplată. Așteaptă, te rog.

POVESTITORUL Intră cu prințesa în palat, care freamătă de agitație.

Sankichi se învîrte prin cameră, privind curios tăbliile aurii de la ușă, ceva ce nu mai văzuse

[1] Folosind renumitul balsam de la Seikenji (Templul Priveliște-Clară), se poate scoate luna din norii groși în așa fel ca cerul să se însenineze deasupra pinilor.

[2] E nevoie de permis de trecere la bariere. Dacă debarci pe un loc nenorocos, pe hartă, te întorci înapoi „acasă".

pînă acum. Picioarele lui, obișnuite numai cu rogojini de paie, ezită să atingă dușumeaua netedă și lucioasă.

SANKICHI — Hei! Așa alunec în camera aceasta că nici nu pot umbla. Casa mea e cu mult mai frumoasă ca a unui *daimyo*.

POVESTITORUL — Bombăne de unul singur. Guvernanta se întoarce cu o grămadă de dulciuri, îngrămădite în capacul unei cutii învelite în hîrtie creponată.

SHIGENOI — Sankichi, mai ești aici? Ce tînăr grozav ești tu! Prințesa spune că pleacă la Edo și asta numai pentru că i-ai arătat jocul cu harta. Părinții ei sînt încîntați. Prăjiturile acestea sînt de la doamna. Ar trebui să le primești cu recunoștință. Și iată și niște monezi, să-ți cumperi ce-ți dorești. Mi s-a spus că vii cu noi pînă la Edo. Nu uita, dacă ai nevoie de ceva, spune că vrei s-o vezi pe Shigenoi, guvernanta. Cu cît mă uit mai mult la tine, cu atît îmi placi mai mult. Probabil că părinții tăi au fost tare săraci de te-au pus să mîni caii.

POVESTITORUL — Sankichi ascultă atent la vorbele ei plăcute.

SANKICHI — Ești Shigenoi, guvernanta din casa lordului Yurugi? Atunci tu ești mama mea!

POVESTITORUL — O cuprinde în brațe.

SHIGENOI — Ufff! Ce comportare! Mama ta! N-am nici un fiu călăreț!

POVESTITORUL — Se eliberează din strînsoarea lui, dar Sankichi iar se apropie. Ea-l înlătură; el iar se agață de ea.

SANKICHI — Ce motiv aș avea să te mint? Tatăl meu, Date no Yosaku, a fost soțul tău, cu multă vreme în urmă. Era comandant de samurai aici. Eu sînt fiul lui și-am ieșit din pîntecul tău. Numele meu adevărat e Yonosuke. Aveam numai trei ani cînd tatăl meu l-a supărat pe stăpîn. A trebuit să părăsească ținutul, dar mi-l amintesc vag. Am aflat de la bătrîna din Kutsukake[1], ce m-a îngrijit, că părinții mei s-au despărțit și că mama e în slujba *daimyo*-ului. Mi-a explicat totul foarte amănunțit. „Te-am crescut în speranța că, într-o zi, te voi putea reuni cu tatăl tău. Acum nu se poate. Cel mai bine ar fi s-o cauți pe Shigenoi. E guvernantă

[1] Sat de lîngă Suzuka, în provincia Ise.

la lordul Yurugi. Arată-i această amuletă. Îi vei dovedi astfel că e mama ta".

Cînd aveam cinci ani, bătrîna s-a dus la festivalul de la Toba. Suferea de multă vreme de crup și i-a mai rămas în gît și niște plăcintă de orez. A murit pe loc. Oamenii din sat au avut grijă de mine și am învățat repede să mîn caii. Acum muncesc la un negustor de cai de la Ishibe din Ōmi.

Poftim, uită-te la amuletă. De ce te-aș minți? Nu există nici o îndoială. Sînt fiul tău. Hai să-l găsim pe tata și să locuim toți împreună, măcar o zi. E tot ce-mi doresc. Fac potcoave minunate și eu mi-am împletit aceste sandale din paie. O să am grijă de tine și de tata. Mîn caii ziua și fac potcoave și sandale noaptea. Te rog, stați împreună, tu și tata. Te implor, mamă.

POVESTITORUL — Se agață de ea și plînge.

Shigenoi e înnebunită de emoție. Cu cît se uită la el mai mult, cu atît i se pare că e fiul ei, Yonosuke. Își amintește de amuletă și tare ar mai vrea să-l strîngă pe băiat la piept. Dar se gîndește:

SHIGENOI — *(în sinea ei)*: Datoria mea e mai importantă. Ar însemna o pată pe numele prințesei dacă s-ar descoperi toate astea! Să-l mint și să-l izgonesc? Nu, nu pot. Mi-e prea milă de el. Oh, aș vrea să-l pot lua în brațe, măcar cîteva clipe. Ce să fac?

POVESTITORUL — Abia-și stăpînește lacrimile. Suspină.

SHIGENOI — Nu, nu. E băiat deștept, chiar dacă-i fiul meu. N-o să mă creadă dacă mint. Mi s-ar rupe inima dacă ar disprețui-o pe mama lui și ar socoti-o o femeie stricată. O să-i spun adevărul și-l fac eu să înțeleagă. O să-l fac să se simtă rușinat și apoi îl expediez.

POVESTITORUL — Își șterge lacrimile și se liniștește.

SHIGENOI — Vino aici, Yonosuke!

POVESTITORUL — Îl trage spre ea și-i ia mîinile.

SHIGENOI — Ce băiat mare te-ai făcut! Dar de ce, cînd te-ai făcut mare, n-ai avut grijă să arăți mai bine, ca un samurai? Nu acestea erau trăsăturile, nici măcar mîinile și picioarele pe care ți le-am dat eu la naștere. Ți-ai ciopîrțit minunatul tău păr negru și mîinile și picioarele tale arată de parc-ar fi ale unei maimuțe murdare și scîrboase. Să știi,

educația unui copil e chiar mai importantă decît originea lui.

POVESTITORUL Plînge cu lacrimi amare.

SHIGENOI Acum ascultă cu atenție ce am să-ți spun. Este adevărat că ești carne din carnea mea, dar tu nu mai ești copilul meu, precum eu nu-ți mai sînt mamă. Nu-ți spun toate acestea, crede-mă, pentru că-mi displaci. Încearcă să-mi înțelegi motivele. Cînd m-am angajat la stăpîn, tatăl tău era servitor aici. Adierile dragostei de tinerețe ne-au adunat laolaltă și întîlnirea de-o noapte s-a transformat în două nopți, și apoi în multe nopți. Am avut ghinionul să pierd o scrisoare pe care mi-a trimis-o el și a fost găsită de supraveghetorul servitorilor. Disciplina la samurai este foarte severă, mai ales în această casă, și însoțitorul cel în vîrstă a hotărît ca tatăl tău și cu mine să murim de mîna stăpînului. Stăpîna l-a implorat să-mi lase viața, oferindu-se să ia pedeapsa asupra ei. Stăpînul a fost atît de impresionat de dragostea noastră, încît s-a hotărît nu numai să ne ierte, dar să ne și facă soț și soție în ochii lumii. Osaku s-a ridicat treptat și a promovat pînă la rangul de ajutor șef al stăpînului, cu un salariu de 1.300 *koku*. Ne simțeam atît de îndatorați față de stăpînul lui, încît eram gata să ne dăm și viața dacă el murea. Între timp, eu te-am născut pe tine și doamna a născut-o pe prințesă. Ca semn de prietenie din partea doamnei, mi s-a permis s-o alăptez eu pe prințesă. Dacă lucrurile ar fi continuat să meargă așa bine, ai fi fost acum fiul marelui însoțitor al stăpînului și nu te deosebeai de ceilalți. Dar, din nefericire, tatăl tău, care a plecat la Edo cu treburi, cam în perioada aceea, a început să frecventeze curtezanele de la Yoshiwara. Și-a făcut treburile tare de mîntuială și a fost condamnat la *harakiri*. Dar, dac-ar fi trebuit să se omoare, soția lui nu mai putea rămîne la conac. Și se spunea că prințesa se îmbolnăvea dacă i se lua laptele meu. De aceea, viața tatălui tău a fost iar cruțată, dar i s-au luat rangul și leafa de samurai. Ar fi fost normal ca eu, ca soție, să plec cu el, dar, dacă aș fi făcut-o pe prințesă să sufere din cauza lipsei laptelui meu cum aș mai fi răsplătit eu generozitatea familie

daimyo-ului? Tatăl tău m-a îndemnat să rămîn și să-mi văd de treabă. Așa că, în primul rînd de dragul soțului meu, am preferat loialitatea față de domnia sa îndatoririlor mele de soție. Ne-am despărțit în ciuda dragostei ce ne mai lega încă. Și acum, iată-te! Ești doar copil, știu, dar ești moștenitorul unui tată căzut în dizgrație și mă întreb ce-o să se întîmple dacă se află. Să nu spui nimănui că ești băiatul meu și al lui Yosaku. Acum fugi.— Ahhh! Ce-am făcut eu să-mi merit o astfel de soartă? Copilul meu să fie călăreț și să nu știu unde mi-e soțul. Ce rost are să port haine fine, să mi se spună respectuos „doamnă guvernantă", „doamnă de onoare", sau să călătoresc într-un palanchin minunat?

POVESTITORUL Plînge încet.
Băiatul este inteligent. Plînge și el.

SANKICHI Ce poveste tristă! Dar bătrîna îmi spunea că prințesa și cu mine am fost alăptați de aceeași mamă, așa că, dacă mi-aș putea găsi mama, asta l-ar ajuta și pe tata să se pună iar pe picioare. te rog, te implor, adresează-te stăpînului.

POVESTITORUL Shigenoi îi astupă gura imediat.

SHIGENOI Sst! Să nu spui niciodată că ea și cu tine ați supt de la același piept. Prințesa pleacă spre est, unde va fi adoptată și se va căsători. Orice fată care se căsătorește, fie că-i de familie bună sau nu, trebuie să fie foarte precaută. Ea merge printre străini și trebuie să fie atentă să n-o vorbească lumea. Se duce de rîpă căsătoria ei dacă se află că are un frate vitreg, Sankichi, care-i doar călăreț. Buturuga mică răstoarnă carul mare. Deși e o problemă minoră, e totuși foarte importantă. Dar dacă mai șușotim atîta, o să ne audă sigur careva. Hai, du-te acum.

SANKICHI Mamă, prea-ți bați capul cu ce-o să gîndească lumea. Te rog, încearcă să-i vorbești.

SHIGENOI Tot mă mai sîcîi? Nu înțelegi nimic. Cum crezi tu că o mamă nu știe ce are de făcut cînd e vorba de soțul și copilul ei? De ce ești atît de greoi la minte și de încăpățînat?

POVESTITORUL În timp ce încearcă să-l liniștească, se aude o voce dinăuntru.

VOCEA Unde este Shigenoi? O cheamă Înălțimea-Sa.

SHIGENOI Ai auzit? Vine cineva. Lasă-mă acum!

POVESTITORUL Îl conduce afară, de mînă. Bietul Sankichi plîn și oftează, dar își ascunde fața și ochii. Își adu pantofii, vîrîndu-i în centură și pleacă tare dep mat.

SHIGENOI Băiete! Ai grijă să nu ți se întîmple ceva timpul călătoriei! Dacă e furtună, sau ninge, sa trebuie să călătorești noaptea, prefă-te că te doa stomacul și odihnește-te cîteva zile. Vezi să n te îmbolnăvești. Să nu mănînci ceva ce nu- prieste. Ai grijă de stomac și vezi să nu te-mbolnă vești de pojar. Bietul băiat, mă-nduioșezi at de tare că mi se rupe sufletul. De ce crimă te-a făcut vinovat tu, care trebuia să moștenești 1.300 *koku* și ai fost astfel pedepsit?

POVESTITORUL Se așează pe treptele de la intrare, se tînguie și oftează. Apoi ia toți banii pe care-i are — trei sprezece *bu* de aur — și-i învelește în mătase.

SHIGENOI Ascultă, ia banii aceștia să-i ai la nevoie.

POVESTITORUL Sankichi se întoarce amărît.

SANKICHI Dacă nu ești mama mea și eu nu sînt fiul tău, n-ai de ce să-ți faci griji dacă mă îmbolnăvesc sau mor. Nu vreau banii tăi. Sînt călăreț, asta sînt, și sînt fiul lui Date no Yosaku. Doar nu-ți închipui că accept bani de la o străină care nu-i mama mea! Ești o femeie rea și-o să regreți tu!

POVESTITORUL El izbucnește în plîns și mama, văzîndu-l, este sfîșiată de durere.

SHIGENOI Mi-aș lăsa eu propriul meu copil să plece dacă n-ar trebui să mă gîndesc la prințesă și la ce-i datorez familiei ei? Oh, ce păcat că sînt în serviciul lor!

POVESTITORUL Ea se chinuie foarte mult.

Intrarea în locuința femeilor răsună brusc de strigăte: „Noi plecăm!" Purtătorii palanchinului își ocupă locurile. Scaunul guvernantei este așezat chiar în fața lor. Shigenoi vorbește degajat.

SHIGENOI Aș vrea ca băiețelul acela care-a fost adineaori aici să stea cu mine și să-i fie tovarăș de drum prințesei. Spune-i să ne-nveselească cu un cîntec.

POVESTITORUL „Da, doamnă" spune conducătorul cortegiului. Latră o comandă aspră. „Hei, băiatule, tu de colo,

cîntă-ne ceva!" „Priviți, plînge! E semn rău, tocmai acum cînd plecăm". Băiatul, luînd vreo doi-trei pumni de la conducător, cîntă cu voce sfîșietoare.

SANKICHI Pe Coasta-de-Deal e soare, e soare,
Și Cerbul-cu-Clopoței e înnorat,
La Muntele-Pămînt
Muntele-Pămînt de la mijloc,
Plouă, plouă [1].

POVESTITORUL Mai dese decît stropii de ploaie sînt lacrimile mamei și ale copilului, ale ei ascunse în inimă.

[1] O bine cunoscută baladă. Saka (Coastă-de-Deal), Suzuka (Cerbul-cu-Clopoței) și Tsuchiyama (Muntele-Pămînt) erau popasuri de-a lungul Tōkaidō-ului.

Actul II

TABLOUL 1

Exteriorul Casei Shiroko, han în oraşul Seki, pe drumul spre Edo. Cîteva zile mai tîrziu.

MIJLOCITOAREA *(către trecător)*: Rămîneţi peste noapte, nu? Dacă vreţi să vă opriţi, acesta-i locul potrivit. Opriţi-vă aici, opriţi-vă aici! Camerele sînt ieftine; vă vom găzdui. Avem apartamente luxoase şi camere ieftine, ori de care doriţi. Vasele sînt curate, rogojinile au fost schimbate vara aceasta. Patul e bun, *saké*-ul e bun, ceaiul e foarte bun. Opriţi-vă măcar pentru costul lemnelor de foc. Baia are apă caldă; băgaţi degetul în cadă şi încercaţi-o, spălaţi-vă de praful din timpul călătoriei. Plecaţi cînd se crapă zorile sau la şapte? Dacă vreţi distracţie de noapte, avem ce vă trebuie, fie o fetişcană tînără, fie o femeie cu experienţă. Vă va freca picioarele şi vă va masa spatele, vă va oferi o pipă aprinsă, o să vă înnebunească, vă vor trece fiorii.— Spuneţi, nu sînteţi Rokuzō din Shōno? Cu ce doamne distinse călătoriţi! Probabil că vă fac să vă simţiţi mai sprinteni.

ROKUZŌ Mai tacă-ţi gura, obrăznicătură.

MIJLOCITOAREA Sansuke şi Sanzō din Kusatsu! Kinkichi din Ishibe! Dacă clienţii îşi petrec noaptea aici, aveţi grijă de ei. *(Către clienţi.)* Oricît mergeţi, hanurile toate-s la fel. Toate păsările cîntă la fel primăvara [1]. Voi de-acolo, cu priviri seducătoare,

[1] Adică, preţurile sînt aceleaşi peste tot. Joc de cuvinte: *ne* („preţ") şi *ne* („sunet").

puneţi la cale afacerile pentru Ise? Vizitaţi templul primăvara! Şi tu, preotul meu cucernic, care porţi pelerină de hîrtie pe-o zi atît de călduroasă — trebuie că eşti din Sendai [1]. Mai e un călător care se pare că s-a născut la Yawata — picioarele-i sînt păroase ca un scaiete [2]. Şi dumneavoastră, domnule, cu pălărie de paie, sînt sigură că sînteţi din Ţara Măturii [3] — totul e măturat în preajma picioarelor şi-atrupului dumneavoastră. Şi dumneavoastră, tinere, cu şuviţe cîrlionţate, sînteţi din Echigo sau Akashi? [4] Iată şi un *daimyo*, un domn fin cu faţa prelungă, precum o sămînţă de pepene — este probabil din Tōji [5]. Este tînărul cu breton din spatele dumneavoastră din Yoshino? Ce nas splendid! [6] Mesagerii aceia cu mers greoi sînt sigur din Rîul-Cleios [7]. Pe bărbaţii din Hitachi îi recunoşti după brîiele lor. Oh, priviţi-l pe valet! Eşti din Etchū, mi se pare. De unde ştiu? După fîşia de pînză legată în jurul şalelor! Rupeţi rîndurile şi petreceţi noaptea aici!

POVESTITORUL În amurg, ea-i întîmpină cu urale de bun venit pe grăbiţii călători. Patima e un obstacol în orice călătorie, şi în oraşul Seki [8], cunoscut pentru statuia lui Jizō, trăiesc Koman, Kojorō şi Koyoshi, femei a căror veste s-a dus peste 120 de leghe, în drumul spre Edo. Îşi ademenesc trecătorii cu un singur semn, în cealaltă mînă, ascunsă după mîneci, ele ţin dovada ocupaţiei lor din timpul liber — căpăcelul de pe coşul cu fire de cînepă [9].

[1] Pelerinele făcute din hîrtie groasă pătată cu suc de prune erau marfă renumită din Sendai.

[2] Yawata, oraş de lîngă Kyoto, era renumit pentru *gebō* („scaieţi").

[3] Hōki era numele unei provincii; înseamnă şi „mătură".

[4] Atît Echigo, cît şi Akashi, erau renumite pentru mătăsuri încreţite.

[5] Faţa lunguiaţă era considerată aristocratică. *Tōji* se află într-o porţiune din Kyoto renumită pentru pepeni.

[6] Joc de cuvinte: *hana* („nas") şi *hana* („floare"). Yoshino era renumit pentru florile de cireş.

[7] Joc de cuvinte: provincia Mikawa şi *mikawa*, variantă a cuvîntului *nikawa* („clei").

[8] *Seki* înseamnă „barieră".

[9] Se practica înfăşurarea firului de cînepă pe mosor, pentru ca femeile să poată cîştiga un ban în plus.

Dar inimile lor sînt sfîșiate de dragoste; ce se va întîmpla cu aceste ființe nefericite?

KOMAN M-am tot gîndit la diferența dintre femeile de profesiunea noastră, de la cele mai mari curtezane, reginele meseriei, și pînă la fetele de tavernă, ca noi, care acostează străinii. Oare ce speranțe mai avem? Să ne sculăm de cum se crapă de ziuă ca să aerisim locul, trăncănim de la prînz pînă la ora culcării pînă ne dăm sufletul — și chiar așa, avem noi musafiri? Nu știu de ce dar, în ultima vreme, nici măcar clienți de prînz nu mai trec pe la noi.

Alături se află fiica unui *daimyo* și suita ei de 160 de persoane; și-i a treia zi de cînd stau. Vecinele noastre sînt extrem de ocupate cu tot soiul de musafiri dar — să vezi numai — astă-seară nici măcar valeții și lacheii nu se opresc aici. Ce nu e-n regulă cu această casă? Stăpînul pare atît de posomorît încît mi-e teamă ca nu cumva să-i iasă coarne de diavol.

Și cînd te gîndești că măcar călărețiii — ei care ne-au fost clienți permanenți — ne aduceau musafiri cînd le duceam dorul. Dar Kojorō, de ce nu mai dă pe-aici iubitul tău Shichini? V-ați certat? Sau s-a săturat de foșnetul de sub scări? Dacă se foșnește prea mult, nu mai poate să-și mîne caii! Abia poate să sperie mușteleu cu bărbia lui!

KOJORŌ Shichini? Vrei să spui Kurosuke? Asta a fost acum cîteva secole! Am terminat demult. Nu l-am mai auzit de multă vreme strigînd la cai. La început a fost foarte tandru și drăguț. Mi-a cumpărat panglici, ciorapi, cremă, brîu, unele după altele. Mi-a dat bani să-mi cumpăr și potcoave. Dar, pe ascuns, mai avea el niște afaceri amoroase, și nu cu o femeie sau două, ci cu o turmă întreagă — Ogen, fiica negustorului de amnare din Minakuchi, văduva fabricantului de pieptene de la Muntele-Pămînt și grăsuța Oyone din Shōno, cu șoldurile ca un sac de orez. M-a înșelat pe mine, vechea lui iubire, cu toate. Bănuiesc că s-ar lăsa de femei dacă i-aș cere eu, dar jocurile de noroc l-au sărăcit cu totul. Și-a tocat toți bănuții pînă a rămas gol-goluț. A avut ghinionul să tragă

treisprezece[1] și se pare că nici nu mai are cum să-și plătească datoriile. Dar, după cîte am auzit, Koman, scumpul tău Yosaku e unul din tovarășii lui de joc. Dacă Yosaku înseamnă ceva pentru tine, mai bine l-ai avertiza. Koyoshi, ai auzit și tu bîrfa asta, nu?

POVESTITORUL Koyoshi răspunde în șoaptă.

KOYOSHI Da, stăpînul nostru a aflat de la un agent comisionar din Kameyama și l-am auzit cînd i-a spus soției. „Călărețul acela, Yosaku, pe care Koman îl iubește atît de mult, a devenit capul jucătorilor. Următorul pas e jaful. Dacă mai vine pe aici, să nu i se mai acorde atenție. Îmi datorează pe credit foarte mult și am de gînd să-i iau tot, chiar dacă-l las dezbrăcat. Odată ce-am să fac asta, n-o să ne mai calce el pragul". Stăpîna a fost de acord apoi stăpînul a plecat la o întîlnire.

POVESTITORUL Koman izbucnește în plîns înainte să termine Koyoshi.

KOMAN Asta înțelegeam cînd spuneam că, dintre prostituate, fetele de tavernă sînt cele mai de jos. N-am spus nici celor mai apropiați prieteni, dar tatăl meu, la vîrsta de 66 de ani, a fost aruncat într-o închisoare subterană pentru că nu și-a plătit taxele. Nu mai are alți copii — eu sînt singura. Și eu sînt fată de taverne, nimic mai mult, dar chiar și lorzii feudali au auzit de Koman din Seki. Nu puteam să-mi las tatăl să moară în închisoarea aceea. Am plecat. M-am prefăcut că merg în pelerinaj la Ise, dar m-am dus la biroul judecătorului. M-am angajat să-i plătesc taxele tatălui meu pînă la vremea recoltei, sarcină grea pentru o femeie. Am reușit să-l scot pe tata din închisoare, dar ce-o să fac acum? Nu mai am clienți cum aveam[2]. Singurul meu venit provine din mosorelele pe care le fac și din bacșișurile pe care le cerșesc de la doamnele ce se opresc pe aici, spunîndu-le că sînt faimoasa Koman. Ce viață mizerabilă! Se apropie ziua restituirii garanției și am slăbit de îngrijorare. Și ce mult sufăr cînd aud pe toată lumea aruncînd vorbe

[1] Jocul de cărți a fost introdus de olandezi în secolul al XVII-lea. Cea mai slabă combinație în acest joc era scoaterea a două cărți care totalizau treisprezece.

[2] Koman îi este credincioasă lui Yosaku.

de ocară la adresa lui Yosaku și eu încerc din răsputeri să-l apăr. E tare trist pe lumea asta.

POVESTITORUL Plînge în hohote.

KOMAN *(ridicîndu-și privirea)*: Vine Yosaku! Îi aud vocea! Nimeni nu cîntă cu atîta suflet adevăratul cîntec Komoro. Yosaku!

POVESTITORUL Îi face semn cu mîna.

YOSAKU *(cîntă)*: Ce cal splendid
Cu un cufăr din răchită al unui *daimyo*,
Șapte rînduri de cuverturi,
Și o șa deasupra.

POVESTITORUL Yosaku călărise cîndva un astfel de cal, deși nimeni de aici nu știe. Își duce calul în fața Casei Shiroko.

YOSAKU Ascultă, Koman. Dă-i acestui domn o masă bună și o cameră pentru noapte. Sînt trei în grupul lui. Poftim, domnule. Coborîți, vă rog.

POVESTITORUL El desface bagajele. Kojorō și Koyoshi îi dau tîrcoale domnului.

KOJORŌ Poftim niște apă caldă, domnule, să vă spălați pe picioare.

KOYOSHI Vă rog, poftiți înăuntru.

KOJORŌ Nu mai avem musafiri. Vă rog, luați oricare cameră doriți și simțiți-vă bine.

POVESTITORUL Îl însoțesc în casă.
Yosaku descarcă repede bagajele și cutia cu săbii.

YOSAKU A trecut ceva vreme de cînd nu te-am văzut, Koman. Mă bucur că arăți așa de bine. Ne vedem în curînd.

POVESTITORUL Apucă de căpăstru și pleacă în grabă. Koman ține de hățuri.

KOMAN Cum poți să te porți așa? Am atîtea să-ți spun. Credeam că și tu vrei să stai de vorbă cu mine. Nu fi așa nerăbdător. Așteaptă o clipă.

POVESTITORUL Îl trage înapoi.

YOSAKU Ce pacoste! Povestea ta poate să aștepte. Eu am treburi urgente. Lasă-mă să plec.

POVESTITORUL O dă la o parte, dar ea-l cuprinde cu brațele.

KOMAN Ce vrei să spui? De ce te grăbești așa? Cred că te apasă ceva pe suflet. Nu te las să pleci pînă nu-mi spui.

YOSAKU De ce crezi că mă apasă ceva? Dar, deoarece pari atît de îngrijorată, am să-ți spun, pe scurt, ce s-a întîmplat. Ascultă. Eram invidios pe camarazii mei că toți făceau bani la jocul cu pumnul[1]. Kyūza din Seta ținea banca și m-am gîndit să risc și eu 100 de monezi de cupru, nu mai multe. Am tot cîștigat, una după alta, pînă am ajuns la 700 de monezi. A fost un început promițător și am pornit cu banii la centură spre Cerbul-cu-Clopoței, unde toată lumea juca. M-am gîndit să-mi încerc iar norocul. Am mai cîștigat 600 de monezi. Dacă m-aș fi oprit aici! Dar lăcomia e oarbă. Rîul-Ochi era următorul oraș. I-am adunat pe călărești și-am preluat banca. Am jucat de la două pînă la patru după-amiază, fără să cîștig nici un rînd. Am încercat o combinație cîștigătoare. Am mai aruncat 500 de monezi peste cîștigul anterior. Trebuia să recuperez, cumva, undeva, pierderea. Cînd am ajuns la farmacia lui Zesai din Umenoki[2], eram pregătit să-mi ung trupul cu un balsam, dar nici amestecul lui Zesai nu mai era de vreun folos. Am ajuns să am datorii de un *bu* și jumătate, și nu mai puteam suporta. L-am convins pe Hachizō din Ishibe să garanteze pentru mine. A fost prima dată.

M-am dus apoi pe Strada a Opta din Ōtsu, unde am mai lăsat 800 de monezi. M-am mai ușurat de 99 de monezi la mormîntul lui Komachi din Ono. Mergînd prin Trecătoarea-Acului, m-am gîndit c-am fost lovit de soartă pentru că eram prea timid. M-am hotărît, la Satul-Liniștirii, să-mi schimb sistemul. La Kwannon, în Moriyama, mi-am amanetat niște lucruri în valoare de 33 *momme*. M-am simțit curajos ca un diavol, dar la Tamura din Muntele-Pămînt am fost iar înfrînt. În călătoria spre Ise, am jucat din amurg pînă în zori la Casa Steaua-Dimineții și m-au secat. Am trecut pe la Matsuzaka. Mi-am calculat datoriile la Vadul Kumozu și am constatat că-i datorez opt *kan* lui Hachizō — patru împrumuturi a cîte doi *kan*.

---

[1] Adversarii țin monezi în mîini. Fiecare încearcă să ghicească numărul de monezi pe care le țin amîndoi. În jocul descris mai jos, Yosaku ține șase și Hachizō două, în total opt.

[2] Umenoki este un nume cunoscut dat satului Rokujizō. Numele conține verbul *umeru* (a recupera o pierdere).

Reflectam asupra situației grele în care mă aflam cînd am văzut pe cineva îndreptîndu-se spre mine. Era chiar Hachizō, bîzîind ca de obicei [1]. M-a înșfăcat de kimono și m-a întrebat: „Ce ai de gînd să faci cu banii pe care ți i-am împrumutat? M-ai uitat? Sînt Hachizō, auzi?" Vorbea cam înțepat.

Nu m-am putut umili în fața lui scuzîndu-mă la nesfîrșit, așa că i-am spus: „N-am banii acum. Oricum, n-am împrumutat bani pe șin. Era o datorie scrisă pe hîrtie la jocul de noroc. Hai s-o rezolvăm între noi doi. Fie mă achit de cei opt *kan*, fie îți datorez șaisprezece. Ei, ce zici?

Hachi, vechi la jocul ăsta, mi-a răspuns: „Ți-am dat deja opt *kan*. Dacă eu pierd de data aceasta, nu-mi mai datorezi nimic, dar dacă eu cîștig, îmi datorezi dublu, adică șaisprezece *kan*, de acord? Dar cum crezi c-o să-mi plătești? Nu sînt de acord pînă nu-mi spui cum".

N-aveam cum să mai dau îndărăt, odată ce-i făcusem oferta.

„Vezi calul acesta? Costă nouă *ryō* și un *bu* la piața din Chiryū. Aparține stăpînului meu, dar pun calul la bătaie pentru datorie [2]. Hai să jucăm!" Ne-am dus sub un copac cu monezile în mînă. L-am întrebat: „Care-i totalul?"

„E rîndul tău. Șapte, zic eu".

Ținea două monezi. „Deschide!" Ne-am arătat mîinile. Între noi, așa cum a zis el, erau șapte monezi. Eram terminat.

Eu zisesem șase. Eu țineam cinci monezi și cînd el a zis șapte, am crezut că ține o monedă. Așa că am ascuns o monedă ca să reduc totalul la șase. Dar cînd am văzut cîte ținea el, mi-am dat seama, spre disperarea mea, că fuseseră opt monezi între noi. Ascunzînd o monedă, ajunsesem la totalul de șapte și am căzut pe mîna lui. Ghinionul mi-a jucat o festă urîtă. M-am ridicat fără vlagă, ceea ce l-a înveselit și mai tare pe Hachi. Mi-a înșfăcat calul și a zis: „E al meu, acum". Dar

[1] Numele Hachizō conține cuvîntul *hachi* („albină"); de aici „bîzîitul" și „înțepatul".

[2] 16 *kan* însemna 4 *ryō*, deci Yosaku dădea un cal ce făcea de două ori datoria lui.

clientul meu — zeii mi-au venit în ajutor — a insistat să-l duc la popas, așa cum promisesem. Clientul lui Hachi, alt samurai, a țipat la Hachi pînă i-au ieșit ochii din orbite, că nu mînă caii. Hachi a zis: „Vin eu să-mi iau calul după ce-l las pe domnul acesta la Kubota". Și cu acestea, dus a fost, ca un curier rapid.

Dacă mi se ia calul stăpînului, nu mai pot pune piciorul pe drumul Kiso sau Nakasen, și cu atît mai puțin, pe-aici. Să intru repede, pînă nu vine Hachizō.

POVESTITORUL — Termină ce are de zis, cu un oftat. Inima lui Koman e neagră de supărare.

KOMAN — Deci e adevărat ce zice lumea. Presupun că nu prea-ți pasă de cei din jur, dar ai ajuns într-o stare jalnică. Ai fost tu cîndva un domn distins. Sînt sigură că nu te-ai fi uitat atunci la mine nici ca la cea din urmă slujitoare. Dar soarta a vrut ca noi să ne apropiem unul de altul, să ne îmbrățișăm, și acum nu ne mai putem despărți. Nu știu dacă trebuie să-mi pară bine sau rău. Dragostea mea pentru tine e din ce în ce mai mare, dar ai păcatul acesta uriaș. Te porți îngrozitor! Îmi dau seama că ai și tu niște obligații față de prietenii tăi, dar la mine nu te gîndești niciodată. Dacă nu-i plătesc taxele tatălui meu pînă pe data de 6, iar o să-l bage în închisoarea aia subterană. Îl arunc din lumea aceasta în iadul acela de gheață. Nu-ți spun toate astea ca să te fac să suferi, dar nu mă pot abține să nu plîng cînd văd ce indiferent ești cu mine. Ești atît de absorbit de jocurile tale de noroc c-ai devenit stană de piatră.

POVESTITORUL — Ea oftează. Yosaku izbucnește în plîns.

YOSAKU — Nu-i frumos din partea ta. Nu jucam nici din plăcere, nici din lăcomie. Ce-nseamnă acei doi *koku* și doi *to* pe care tatăl tău trebuie să-i plătească pentru taxe? Salariul pe care-l dădeam, odinioară, grăjdarului meu. Jocurile de noroc au venit după aceea, după ce mi-am bătut capul la nesfîrșit, pentru că te iubesc, să găsesc o cale să-ți salvez tatăl. Am fost prost că nu mi-am dat seama că nu-l așteaptă nimic bun pe un om ce-a ajuns doar călăreț, după ce-a fost samurai

cu o leafă de 1.300 *koku*. Consider aceasta c fiind o pedeapsă a Cerului pentru crima ce-ai săvîrşit-o faţă de fostul meu stăpîn. Dar eşt crudă, Koman, că-mi vorbeşti de viciile mel îmi spui că-s destrăbălat şi tot soiul de astf de lucruri. Am făcut totul de dragul tatălui tău Mi-aş despica inima şi ţi-aş arăta ce e-n ea, dac s-ar putea citi gîndurile!

POVESTITORUL Se bate cu pumnul în pieptul deja ud de lacrimi Koman bate din palme, surprinsă.

KOMAN Îţi sînt foarte recunoscătoare. Dacă mi-ai fi spu aşa mai devreme, nu te-aş mai fi dojenit. Te rog, iartă-mă. Mi-am vîndut toate rochiile mele de vară şi-am împrumutat şi de la celelalte fete ca să pot aduna suma de care am nevoie pentru tata. Am reuşit să adun astfel 130 de *momme* şi-am completat restul cu lucrul meu la mosorelul de cînepă. Priveşte!

POVESTITORUL Scoate banii din coşuleţul cu cînepă.

KOMAN Acesta-i preţul vieţii tatălui meu. Te rog, nu-ţi mai fă griji. A trecut destul de mult de la apusul soarelui. Nu cred că mai vine Hachi. Nu mai avem alţi musafiri şi eu sînt liberă. Leagă-ţi calul acolo şi întinde-te şi tu. Ne mai alungăm necazurile împreună.

POVESTITORUL În timp ce-şi desface şireturile de la sandalele de paie, îşi face apariţia Hachizō de la Ishibe, turbînd de furie.

HACHIZŌ Yosaku! Cu ce drept pleci cu calul meu fără permisiune? Nu ştii că bădăranul de Hachizō e bine cunoscut pe tot Drumul Mino şi că nu scapă nimic ochilor lui? Crezi că ţi-ai achitat datoria de 16 *kamme* pe nimic? Hoţ murdar ce eşti!

POVESTITORUL Vrea să dezlege calul, dar Yosaku îi sucește braţul.

YOSAKU Ce faci? Crezi că primeşti un cal de 500 *me*[1] pentru o datorie de 200 *me*? Da, sînt sigur că ţi-ar conveni tîrgul ăsta, dar adu-mi mai întîi restul de 300 *me*! Eu sînt Yosaku, stăpîn al

[1] *Me* înseamnă „ochi". Moneda care poartă această denumire este de mărimea unui ochi şi se credea că aduce noroc (n.tr.).

celor 53 de popasuri de pe Tōkaidō! Vezi să nu dai de bucluc, hoţ nerușinat!

POVESTITORUL Îl scutură zdravăn pe Hachizō şi apoi îl împinge în lături.

HACHIZŌ Nu mai fă pe eroul! Mai bine dă-mi banii şi-apoi n-ai decît să vorbeşti cît poftești. Dacă vrei să ne luptăm, hai!

POVESTITORUL Se întoarce spre Yosaku, dar Koman îl prinde.

KOMAN Hachizō! Nu prea te porţi omeneşte. Ai şi tu un stăpîn, ca şi Yosaku. Crezi că dispune de calul stăpînului? Sau crezi că te va lăuda cineva că l-ai acceptat? De ce ţipi în halul ăsta? Ar trebui să ai puţină răbdare. Ticălos fără inimă

HACHIZŌ Tîrfă! Stoarce ţi lacrimile pentru Yosaku. Nu le irosi pe mine. Am fost destul de răbdător că am acceptat un cal în loc de bani.

KOMAN Nu, nu te las! N-o să ai calul. Eu sînt Koman din Seki şi n-am să-ţi dau calul.

HACHIZŌ Stricato! Să vezi tu ce gust are biciul meu de bambus!

KOMAN Hai! Luptă-te cu o femeie!

HACHIZŌ Crezi că nu?

POVESTITORUL Ia biciul şi-o loveşte. Yosaku o împinge pe Koman la o parte.

YOSAKU Ea aparţine altcuiva. De ce-o loveşti?

HACHIZŌ Am lovit-o pentru că-i femeia ta.

YOSAKU Ce amabil eşti. Iată mulţumirile de la femeia mea!

POVESTITORUL Încleştîndu-şi pumnii, îl pocneşte pe Hachizō drept între ochi, aşa de tare, că-i rămîne gaură.

HACHIZŌ Haide! Dacă vrei luptă, îţi arăt eu ţie luptă.

POVESTITORUL Se apucă de meşe şi trag şi împing, încleştîndu-se şi zdrobindu-se în bătaie. Lupta dintre călăreţi e ca şi cum s-ar călca în picioare nişte cai sălbatici. Hachizō are doar forţa lui de brută. Yosaku, folosind cu dibăcie mişcările de judo, îi apucă antebraţul lui Hachizō pe cînd fandează, îl loveşte în fluierul piciorului şi-l azvîrle pe spate cu un strigăt. Hachizō se loveşte cu şoldul de un stîlp de poartă. Bălăbănindu-se din cauza loviturii, îl străfulgeră pe Yosaku cu privirea.

HACHIZŌ Hoţ nenorocit! O să mi-o plăteşti tu! O să le spun tuturor supraveghetorilor şi proprietarilor de cai cine eşti! N-o să mai ai ce căuta pe nici un drum! Te văd eu în zdrenţe!

POVESTITORUL Încheind cu aceste lăudăroșenii, vrea să plec Koman îl prinde de mînă.

KOMAN Hachizō! Cum mai poate un căruțaș să-și mă cîștige traiul dacă e denunțat în public? Te implor — acum că ați terminat cu lupta — fi generos. Te rog, iartă-l!

POVESTITORUL Cu cît îl imploră mai mult, cu atît Hachizō devine mai obraznic.

HACHIZŌ Să-l iert? După ce i-am împrumutat 16 *kamme* și m-a bătut în halul ăsta! Ți-ar conveni, dar mie nu. Plec și strig pe toate străzile că Yosaku e un escroc.

KOMAN Uite. Poftim 130 *me*. Țineam banii aceștia să salvez viața cuiva, dar nu mai îmi pasă cînd e vorba de omul meu. Te rog, consideră socotelile încheiate.

POVESTITORUL Apucă banii pe care ea îi întinde.

HACHIZŌ Vezi să fie bine. Cît fac monezile mele?

KOMAN Nu contează.

HACHIZŌ În cazul acesta înseamnă 10 *kamme*. Cursul pieții e de 13 *momme*.

POVESTITORUL Pleacă, băgîndu-și banii în pungă. Koman dă din cap gînditoare și, cu un oftat, se întoarce la Yosaku.

KOMAN I-am dat banii și a plecat, în sfîrșit. Sper să nu mai ai niciodată de-a face cu un astfel de om.

POVESTITORUL Yosaku rămîne trăsnit.

YOSAKU Cum ai putut să-i dai banii aceia? Îi iau eu înapoi!

KOMAN Stai! Ai împrumutat banii, cum să nu-i dai înapoi? S-au schimbat lucrurile acum. Drumurile sînt sub control sever. Dacă te pîrăște la supraveghetori și-ți capeți o faimă proastă, nimeni n-o să te mai angajeze. Ți se vor închide toate ușile și nici noi n-o să ne mai putem întîlni. Și dacă se mai aude și la vechea ta casă, cum o să-ți ștergi rușinea? O să amîn plătirea taxelor tatălui meu cît pot de mult. Dacă, pînă la urmă, nu fac rost de bani, sînt hotărîtă să-i iau eu locul la închisoare. Singura mea dorință, acum este să te scot pe tine din încurcătură.

POVESTITORUL Yosaku nici nu vrea să audă.

YOSAKU Ce rușine mă mai poate paște pe mine? Gîndește-te-te cît ai suferit ca să-ți salvezi tatăl. Cum ai putut să-i dai banii lui Hachizō?

POVESTITORUL Pleacă agitat.

YOSAKU Sfinte doamne! Sînt pierdut — Saji, hangiul, se întoarce cu o mulțime de oficialități. Nu știu ce s-a întîmplat, dar o să-mi pună, precis, o grămadă de întrebări sîcîitoare. Mă ascund cîtva timp. Nu vreau să dau ochii cu ei. Du calul undeva.

POVESTITORUL Zărește un palanchin lăsat, din fericire, în fața casei vecine. Deschide ușa și pășește înăuntru.

SANKICHI Au! Au! Cine calcă pe-aici?

POVESTITORUL Micuțul călăreț își scoate capul pe ușă și cască.

YOSAKU Ah! Diavolul din Ishibe!

SANKICHI Domnul Yosaku, nu?

YOSAKU Ce faci aici?

SANKICHI Mîn caii direct la Edo. Stau la un han cu ceilalți din grup, dar mi-a fost așa de somn după masă încît am tras un pui de somn aici. Dar tu, ce ți s-a întîmplat?

YOSAKU Nimic care să te îngrijoreze. Nu vreau să mă vadă hangiul de alături. Ascunde-mă aici.

POVESTITORUL Sankichi se uită pe după perdele.[1]

SANKICHI Koman aia mai e acolo? Ce femeiușcă! Știam despre voi de multă vreme. N-aș face asta pentru nimeni altcineva, dar numele Yosaku înseamnă mult pentru mine. N-am obiecții, atîta vreme cît o fac pentru cineva care se numește Yosaku. Te ascund. Hai înăuntru!

POVESTITORUL Se strecoară împreună. Ce emoționant că băiatul are astfel de simțăminte pentru Yosaku, deși nu știe că e tatăl lui! Hangiul strigă imediat de la poartă.

HANGIUL Scularea, toată lumea! Sculați-vă! Supraveghetorul, căpetenia satului și membrii asociației vecine sînt toți aici. Nevastă, scoală-te și vino-n-coace!

POVESTITORUL Sculate de țipete, fetele și soția hangiului ies în goană. Căpetenia și supraveghetorul le vorbește.

CĂPETENIA Iată mesajul de la judecător! La întrunirea noastră de astăzi, am primit o somație pentru Koman. „Tatăl lui Koman, Hikobei din Yokota,

[1] Care atîrnau la intrarea hanului; palanchinul era în spatele perdelelor.

a fost condamnat la închisoare subterană pentru că nu și-a plătit taxele reprezentînd doi *koku* și doi *to*, de mai bine de patru ani. A fost eliberat pe garanția lui Koman. Voi, funcționarii de la acest popas, sînteți datori să luați banii de la ea și să plătiți taxele". Acesta a fost mesajul și acum vă însărcinăm s-o închideți pe Koman. Luați aminte!

POVESTITORUL Koman privește în pămînt, rușinată și oftează. Stăpîna rămîne trăsnită.

STĂPÎNA *(către Koman)*: Ai făcut un lucru tare urît! Vrei să-i faci necazuri stăpînului?

POVESTITORUL Stăpînul o întrerupe aspru.

HANGIUL Ce vrei să spui că-i face greutăți stăpînului? Nu sînt răspunzător pentru nici un bănuț din datoriile ei. Călătorii care merg și vin dinspre capitală îi dau întotdeauna o sută sau chiar două sute de monezi de cupru bacșiș, din respect pentru numele ei — marea Koman din Seki! Ei bine, adună o dată un *momme*! Ar putea economisi o sută de *me* sau doi *ryō* la șase luni, dac-ar vrea. Dar ea își dă și ultimul bănuț pe prăpăditul acela de jucător, hoțul acela de Yosaku. Am auzit că n-are nici măcar o rochie de vară în dulap. Yosaku a primit mult pe credit, aici și totul a fost garantat de ea. Registrul nu uită: șase nopți de găzduire cu cîte o masă, fiecare, aproape doisprezece litri de *saké*, șaptezeci de feluri de mîncare de cîte zece monezi fiecare, optzeci și cinci de porții de balenă cu cartofi fierți și o sută cincizeci de găluște.
Koman, dacă arunci banii pe un astfel de ticălos, nu mă mai privesc problemele tale. Yosaku ar putea să-și jupoaie și pielea de pe el și tot n-ar valora banii pe care-i datorezi. Fă-l să-și amaneteze calul și plătește. Aduceți-o, careva, pe Koman înăuntru și țineți-o aici. Îmi pare rău că v-am deranjat pe toți.

POVESTITORUL După această scuză tăioasă, trîntește ușa. Căpetenia satului, supraveghetorul și șeful asociației glumesc pe seama lor acum. „Ei bine, cine-ar fi crezut că Yosaku are așa o poftă de mîncare? Meniuri complete, feluri de mîncare servite între friptură și desert, farfurii de tocană — și, unde

mai pui — Koman ca gustare la culcare." Pleacă, fiecare pe la casa lui.
Yosaku se tîrăște afară, în cele din urmă, scăldat într-o sudoare rece. Se uită prin gaura cheii de la poartă, prin deschizătura jaluzelei, dar nu vede nimic. Își lipește fața de zăbrelele ferestrei. Apare brusc un chip. El tresare, speriat.

KOMAN Nu-ți fie teamă. Sînt eu.

YOSAKU Koman?

KOMAN Yosaku, ai auzit tot, nu? Ce nenorocire! Sînt închisă ca o pasăre în colivie! Dar, cel puțin, dacă mă țin pe mine închisă, o să-l las în pace pe tata. Nu știu dac-o să te mai văd. S-ar putea să fie întîlnirea noastră de adio. Nu poți să știi ce le mai dă prin cap.

POVESTITORUL Îi ia mîna și plînge.

YOSAKU Nu, norii par să se risipească. Nu știu de ce, dar drăcușorul acela de Sankichi este îndrăgostit de numele Yosaku. Mă tratează cu mult respect. Cît am stat împreună în palanchin l-am rugat să fure, pentru mine, niște bani de la *daimyo*-ul de alături. I-am spus că mă bazez pe el, ca bărbat. Maimuțoiul s-a emoționat tot și-a zis c-o să fure. Dacă reușește, totul e în ordine. Dacă nu, e vai de noi.

POVESTITORUL Koman îl întrerupe.

KOMAN Nu, nu, nu! Te rog nu îndemna un străin la crimă.

YOSAKU Ești prea fricoasă. Dacă puștiul e prins, în cel mai rău caz capătă cîteva la fund. *(Îl strigă pe Sankichi.)* Sankichi, zău că mă bazez pe tine! Nu mai poți da îndărăt acum.

SANKICHI Hai! Hai! Lasă prostiile! Vorbești în plus! Dacă nu mai ai nevoie de mine după ce fur banii pentru tine, n-ai decît să te descotorosești de mine cum știi. Drăcușorul nu dă îndărăt cînd îl roagă cineva ceva. N-am tată, n-am familie, și capul meu nu face două parale. Oricine-l vrea cu ardoare, n-are decît! Dacă mă prind că fur bani, nu m-ar mira să-mi taie capul.

YOSAKU Știam eu că pot conta pe tine. E o chestiune de viață și de moarte.

POVESTITORUL Apelează la toată viclenia de care e capabil ca să-l impresioneze pe băiat.

SANKICHI Ce ciudat, cînd am un prieten lîngă mine, îmi pierd firea. Du-te, repede, undeva. Koman, aș vrea să-ți las amuleta aceasta.

KOMAN Tu ar trebui s-o porți.

SANKICHI Nu. Numele meu adevărat este scris pe amuletă. Aș muri de rușine dacă m-ar prinde și-ar afla cine sînt.

POVESTITORUL Ce gesturi bărbătești are; cum își scoate el amuleta și i-o încredințează lui Koman! Își suflecă puțin kimonoul și se apropie, încet, de casă.

YOSAKU Mă duc să mă adăpostesc la Yaroku, la poalele dealului. Mă întorc pe la miezul nopții. Koman, întoarce-te în casă.

KOMAN Mi-e așa de frică. Tremur toată. Jizō,[1] ajută-mă!

YOSAKU Crezi că-ți mai folosesc la ceva rugăciunile, acum? Vorbești prea tare. Vorbește mai încet.

POVESTITORUL Pe furiș, cu inima cît un purice, el o părăsește și pornește spre deal.

Se obișnuiește ca un paznic să-și facă rondul, din oră-n oră, cînd călătorește un samurai. La a zecea bătaie de clopot, Sankichi țîșnește pe poartă, cu o pungă de brocart auriu în mînă, atît de încîntat de hoția pe care a pus-o la cale, încît nici nu și-a mai bătut capul să-l evite pe paznic. Paznicul îl zărește pe băiat și-l urmărește. Sankichi, derutat, sare în palanchin și încuie ușa pe dinăuntru. Paznicul fuge după el, împinge zdravăn ușa și ridică storul.

PAZNICUL Deci tu erai! Și i-ai luat punguța prințesei *(Țipă.)* Sculați-vă toată lumea! Sankichi a furat o punguță de aur!

POVESTITORUL Băiatul e prins ca un șoarece în cursă. Musafirii de la han, cu mic și mare, samuraii de la hanurile vecine și chiar și oamenii din cîrciumile din apropiere, vin fuga cu bîte în mîini. Trag palanchinul în mijlocul drumului și, ținînd felinarele sus, înconjoară zona. Ofițerul de serviciu dă comenzi.

OFIȚERUL Ce atîta gălăgie pentru un băiat? Scoateți-l afară!

POVESTITORUL Oamenii forțează ușa și-l trag afară pe Sankichi de mîini.

[1] Templul din Seki dedicat lui Jizō era renumit.

SANKICHI Domnule, poftim banii pe care i-am furat. Îi dau înapoi.

POVESTITORUL Privește în jur, zăpăcit.

OFIȚERUL E doar un copil. Nu se poate să fi pus totul la cale de unul singur. Să vedem care-i sînt complicii. Adunați-i pe toți călăreții care s-au oprit în oraș.

POVESTITORUL Pornesc în toate direcțiile și-i adună pe toți. Și Hachizō își petrecea noaptea la Seki, bînd serios.

HACHIZŌ Cine naiba s-a apucat de furtișaguri? Ce știi, stîrpitură mică? Nici nu mă surprinde. Ți-am tot spus c-o s-o sfîrșești rău. N-aveam dreptate? Ești rușinea călăreților. Ai merita să te lege la stîlp.

POVESTITORUL Îl lovește pe băiat în spate, cu piciorul, de se duce de-a rostogolul. Sankichi se lovește cu fruntea de o piatră și fața i se umple de sînge.

SANKICHI Să te ia dracu! Mă calci în picioare, tu? Îți smulg eu mîinile și picioarele!

POVESTITORUL Sare-n picioare, dar oamenii îl împiedică.

OFIȚERUL *(către Hachizō)*: Călăreț scîrbos! Ticălosule! Nu ți-e rușine să dai cu picioarele ca un nebun, în prezența unui samurai?

POVESTITORUL Îl mustruluiește serios pe Hachizō.

SANKICHI Da! Să stau eu drepți cînd mă lovește cîinele ăla? Nu-mi închipuiam că unul de rangul tău mă poate zgîrîia, fie și cu o sabie, darămite să mă lovească și să mă rănească în halul acesta! Dacă-mi zboară capul, îmi înfig eu dinții în fața ta scîrboasă!

POVESTITORUL Lacrimi de umilință i se adună în ochii lui sclipitori. Furia lui e destul de mare să ți se ridice părul măciucă. Mama lui, guvernanta, auzind gălăgia, apare și ea. Cînd își vede copilul înconjurat de gloată, i se înmoaie picioarele; plînge disperată. Dacă lumea descoperă secretul ei, toate eforturile ei de a-l fi ascuns pînă acum sînt egale cu zero. Dacă toți încep și șoptesc că prințesa are un frate vitreg, călăreț și hoț — ce îngrozitor ar fi! E sfîșiată de milă, indignare și furie.

SHIGENOI *(către Sankichi)*: Te-am ținut pe lîngă mine de cînd am plecat în călătorie, dar văd că degeaba mi-am irosit bunătatea pe tine. Ai făcut un lucru

îngrozitor. Mi s-a părut că ești de origine mai bună, dar uite ce înseamnă o creștere proastă. Ce rușine! Sînt sigură că din cauza firii tale drăcești se prefac părinții tăi că nu te cunosc, și nici măcar nu vor să te vadă. Știu și eu ce înseamnă să ai un copil și toți părinții sînt la fel. Crezi că dacă mama ta ar auzi ce s-a întîmplat ar veni fuga în ajutorul tău, chiar dacă trebuie să treacă prin foc și apă să-și salveze copilul? Tu crezi, probabil, că te-a abandonat dar, în sufletul ei, ea se roagă la Buddha și la zei să-ți cruțe viața. Nu se poate ca un copil de vîrsta ta să fi pus la cale așa ceva. E tatăl tău așa de sărac încît te-a pus să furi? Sau te-a rugat vreun străin? Dacă ai vreo scuză, te rog spune-ne. Îmi imaginez ce-ar simți mama ta. În plus, noi doi am fost prieteni zilele acestea și aș vrea să te salvez. Dacă n-ar trebui să mă gîndesc la reputația prințesei, aș spune chiar că aș salva viața propriului meu copil, pe care l-am alăptat la același sîn cu prințesa. Spune-ne motivele, oricare ar fi ele.

POVESTITORUL Lacrimi amare se revarsă din străfundul inimii, din toată ființa ei. Grija ei, privirile, totul îi poftește pe cei ce cercetează cazul să-i ghicească motivele dar ei nici măcar nu bănuiesc. Sankichi o privește pe mamă în ochi și apoi își întoarce privirile. Plînge cu suspine.

SANKICHI E adevărat, doamnă. Am comis o crimă îngrozitoare. Dar, la urma urmei, la ce vă așteptați de la unul ca mine? Ce întrebare brutală: dacă am făcut-o pentru tata. Dacă aș fi avut un tată, n-aș fi fost doar ce sînt. Nu știu unde-i tata. Nu l-am văzut niciodată. Am mamă dar ea-i fricoasă ca toate femeile și-i legată de mîini și de picioare datorită serviciului ei. Mă tratează ca pe un străin. La ce mi-ar folosi dacă aș avea o scuză, un motiv? Mă știe lumea ca hoț. Sînt dezonorat. N-am să pot, niciodată, să-l mai privesc pe tata în ochi. Sper c-o să mă omoare repede. Cînd îmi vorbești așa de blînd, mă simt stînjenit. Și-apoi s-ar putea să nu mai vreau să mor. Te rog, intră în casă. Nu mai vreau să te văd.

POVESTITORUL Își duce mîinile la ochi. Inteligența de pe chipul lui o răscolește pe mamă.

SHIGENOI Încredințați-mi mie viața lui. Cruțați-l, vă rog, samurai.

POVESTITORUL Plînge cu hohote și se tăvălește, nepăsîndu-i ce-ar zice lumea. Honda, însoțitorul șef, iese din casă.

HONDA Am cercetat cazul. Am hotărît, avînd în vedere că obiectul furat a fost recuperat, și că noi călătorim, și că inculpatul aparține de altă feudă, să nu mai facem alte investigații. *(Către Sankichi.)* Viața ți-e cruțată. Ridică-te și pleacă imediat!

POVESTITORUL Îl ridică pe Sankichi de jos.

SANKICHI La ce bun să fiu iertat după ce m-am făcut de rușine? Cum mai pot eu trăi așa? Faceți-mi o favoare, dacă aveți suflet, și tăiați-mi capul.

POVESTITORUL Se tîrăște mai departe, refuzînd să se ridice în picioare.

HONDA Ce mucos încrezut și obraznic! Nu există nici o lege, veche sau nouă, care să prevadă moartea pentru o astfel de crimă. Hai, drepți! Cară-te!

POVESTITORUL E furios.

SANKICHI Deci nu mai e nimic de făcut. Rămîn în viață. Oh, știu eu ce am de făcut.

POVESTITORUL Sare în picioare.

SANKICHI Hachizō, ticălos murdar! Calcă-mă și pocește-mi fața, vrei? Sînt fiu de samurai, să știi, și nu pot trăi dacă m-a călcat cineva în picioare. Îți arăt eu ție!

POVESTITORUL În timp ce vorbește, își și scoate pumnalul. Zburînd spre Hachizō, îi taie capul într-o clipă. „Ucigașule" strigă ei, apucîndu-l de mîini. „Acum n-o să te mai ierte nimeni!" Sankichi e legat fedeleș.

HONDA Îl dăm pe mîna căpeteniei satului. Trimiteți-l apoi, sub pază, la biroul judecătorului. *(Către Sankichi.)* Scoală!

POVESTITORUL Îl ridică pe băiat în picioare. Mama lui plînge neputincioasă. E atît de zăpăcită încît nu-și mai dă seama ce se întîmplă.

SHIGENOI Nu s-a mai auzit să fie cineva legat ca un criminal, într-o călătorie de nuntă.

POVESTITORUL Condusă de ceilalți, ea tot privește în urmă, pierdută. Băiatul se uită după mamă; apoi,

plecîndu-şi capul, închide ochii şi stă, o clipă nemişcat.

SANKICHI Totul s-a petrecut cum am dorit eu. Nu mă puteam să trăiesc dacă-mi cruţau viaţa, nu după ce m-am făcut de rîs şi am fost călcat în picioare. Am avut noroc că, dacă tot trebuia să mor, l-am putut lua şi pe Hachizō cu mine. E mai bine decît să mori singur. Toată lumea, şi tata, şi mama, trebuie să moară într-o bună zi. Pe lumea cealaltă o să avem destul timp să fim împreună. Ne întoarcem de unde venim. Hai, căluţule, înapoi la grajd. *(Către Hachizō.)* Brută grasă şi bătrînă!

POVESTITORUL E mai curajos decît un samurai.

HONDA Ce păcat că trebuie să moară!

POVESTITORUL Are lacrimi în ochi. Samuraii îl iau de-acolo pe Sankichi; după aceea nu se mai aud decît strigătele păzitorilor de focuri ce tulbură liniştea hanului la care a tras *daimyo*-ul. Cînd Yosaku află ce s-a întîmplat, dă fuga la han, cu intenţia de a lua vina asupra sa, dar soseşte prea tîrziu. Totul s-a liniştit şi nu mai e nimeni. Porţile hanului sînt închise şi nu se mai aude nici un zgomot. Koman, nerăbdătoare, bate cu degetele în fereastra zăbrelită. Yosaku fuge la ea.

YOSAKU Ce s-a întîmplat? Am auzit că l-au prins.

KOMAN Că l-au prins? Mult mai rău! Am văzut de aici tot ce s-a întîmplat. Tot ce-a făcut el, şi faptul că l-a omorît pe Hachizō, numai şi numai de dragul nostru. Se pare că mîine îi taie capul. Mi se sfîşie inima.

POVESTITORUL Ea şopteşte printre lacrimi.

YOSAKU *Namu Amida. Namu Amida.* Noi sîntem de vină că-l omoară! Ce criminali oribili sîntem!

POVESTITORUL Se uită unul la altul şi plîng.

KOMAN Nu cred că se cuvine să trăim nici o oră mai mult decît Sankichi. De acord?

YOSAKU Dacă aşa ai hotărît, nu mai am nici o grijă. Sînt mulţumit. M-am gîndit la acelaşi lucru toată seara, dar nu ţi-am spus. Eram sigur că tu nu vrei să mori să-l laşi pe tatăl tău cu toate necazurile. Nu te-ngrijorează ce o să i se întîmple?

KOMAN Nimic din ce mai pot eu să fac nu-l mai ajută pe tata, acum că toate speranţele mele s-au spulberat. Dar, dacă tot trăncănim aşa, hotărîrea

noastră se duce naibii. Hai să ne scoatem orice altceva din cap şi să plecăm imediat.

YOSAKU Minunat! Mă duc să-mi iau calul. E legat, în spate. Ar însemna să-mi neglijez datoria faţă de stăpîn dacă las calul pe alte mîini. Îl iau cu noi, oriunde ne omorîm. Pînă aduc eu calul, încearcă să slăbeşti zăbrelele.

KOMAN Nu-i nevoie. Mulţumită lui Koyoshi — iubitul ei intra pe fereastra aceasta — trebuie să le împing doar puţin şi cad.

YOSAKU Pentru Koyoshi fereastra era, noaptea, o punte spre plăceri; pentru noi, care sîntem gata să murim, e poarta de fier a iadului.

POVESTITORUL Tot bombănind, nefericit, îşi scoate calul.

YOSAKU Ce s-a întîmplat cu pumnalul pe care ţi l-am lăsat?

KOMAN N-ai nici o grijă. Nu l-am pierdut. Îl am aici.

YOSAKU Bine. Lasă-te încet pe şa. Ai grijă să nu te loveşti.

POVESTITORUL La lumina lunii ce descreşte, el, care-o apără şi ea, care e apărată, par şi ei că descresc; coada căluţului lor pag e la fel de udă de rouă precum mînecile lor de lacrimi. Ea sare jos, uşor, şi fug cîteva sute de metri.

YOSAKU Se tot circulă pe drumul acesta. N-ar fi mai bine să ne omorîm pe drumul spre Ise?

KOMAN Ise? Mi-am adus aminte. Sankichi mi-a lăsat amuleta lui. Vreau să văd de la ce templu provine. Şi eu am o amuletă de la Marele templu din Ise. Dacă le pîngărim prin moartea noastră, vor fi o piedică în salvarea sufletului nostru. Le las la Jizō.

YOSAKU Mă bucur că te-ai gîndit la asta.

POVESTITORUL El desface săculeţul din brocart purpuriu pe care ea i-l întinde şi citeşte la lumina lunii.

YOSAKU „Marele Templu al Zeiţei Soarelui de la Obara. Sănătate şi viaţă lungă lui Yonosuke, fiul lui Date no Yosaku, născut în provincia Tamba". Doamne dumnezeule! Acesta-i Yonosuke, copilul meu pe care l-am abandonat cînd avea trei ani? Mi-amintesc ce stimă purta numelui Yosaku şi ce se mai învîrtea în jurul meu, deşi habar n-avea că sînt tatăl lui. Nici nu bănuiam! În schimb,

l-am obligat să fure și acum o să fie executa
E ca și cum aș fi întins eu mîna să-l decapite

POVESTITORUL Se prăbușește. Lovește pămîntul cu picioarele
se tînguie. Și Koman e copleșită de lacrim

KOMAN Am făcut crimă după crimă, ca niște suflet
blestemate, ca niște păcătoși înrăiți. Hotărîre
noastră de a ne omorî e singura trimisă de Ceru
Orice moment, oricît de scurt, pe care-l ma
trăim în această lume, va face ca păcatele noastr
să fie și mai grele. Să mergem!

YOSAKU Da, ai dreptate.

POVESTITORUL Încearcă să se ridice, dar picioarele nu-l țin

YOSAKU Mi-e rușine de mine. Nu mai am pic de putere

KOMAN Ce slăbit ești!

POVESTITORUL Îl ridică, dar genunchii îi tremură. Îl ia în brațe
dar el se prăbușește. Sfîrșitul celor 31 de an
de necazuri va fi pe Drumul Ise. Yosaku a crescu
în Ōmi și s-a născut în Tamba, renumită pentru
castane; Koman își ajută acum soțul să încalec
pe un cal murg. Soția, luînd căpăstrul, strigă
„Di, di!" Acum ei vor călători pe Cele Șase Căi;
vor trece Rîul-Celor-Trei-Drumuri[1]; și muntele
din față nu este „Muntele dintre Tărîmuri, ca-n
vechiul cîntec, ci Muntele Morții. Ei călătoresc
cu calul direct în iad. Oh, lume a viselor!

[1] Cele Șase Căi și Trei Drumuri sînt pietre de hotar în lumea de apoi budistă.

Actul III

Călătoria lui Yosaku și Koman pe Calea Viselor.[1]

POVESTITORUL *(cîntă)*:
Yosaku e călăreț din Tamba
Dar acum la marginea pajiștilor
E un mînz fugar —
Dă-i înainte, curaj, Yosaku.
Cînd ea se gîndește la tine, Yosaku,
Soarele strălucitor se întunecă —
Or fi lacrimile pe care le varsă
Koman din Seki?
Dă-i bice, Yosaku.
Yosaku, Yosaku,
Numele tău a fost rostit peste tot,
Dar acum și codobatura tace.[2]
Am tăiat iarbă *kaya* de pe cîmp,
Și trestie de pe streșinile unei căsuțe
Asta-i va fi hrană calului nostru
Cînd noi n-o să-l mai putem hrăni.
Cînd se crapă de ziuă, iarba și noi înșine
Ne vom ofili pe cîmpul plin de greierași.
Yosaku, întotdeauna, a purtat pe alții pe calul lui, dar astăzi, el este cel purtat, în această călătorie pe dealul Sakanoshita.[3]

YOSAKU Uite, îl vezi pe omul acela ce se grăbește pe calul lui, tîrziu în noapte? Se oprește, sigur, la

[1] Îndrăgostiții călătoresc dinspre Seki pe drumul spre Ise.

[2] Codobatura i-a învățat pe zeii Izanagi și Izanami secretele dragostei, dar acum tace pentru că acești îndrăgostiți se pregătesc să moară.

[3] *Sakanoshita* înseamnă „sub deal".

Yokkaichi. Dar noi, ca niște oi ce merg la tăiere trebuie să umblăm pe pragul iadului de șapte ori șapte zile, fără nici un popas.[1] Hai, căluțule hai!

POVESTITORUL Smucește hățurile, își îndeamnă calul încăpățînat, dar acesta refuză să se miște. Așa animal cum e, simte și el primejdia și poate regreta sfîrșitul lor.

KOMAN La doisprezece ani am avut primul client. Acum am douăzeci și unu — nouă ani încheiați au trecut. Cîte zeci de mii de călători s-au oprit în timpul acesta la Seki! E un oraș mic, dar am avut mulți prieteni, și bărbați și femei. Dar prietenia lor, precum florile de sezon, a înflorit repede și tot așa de repede s-a și stins. Și cînd o să mor, nimeni, în afară de calul acesta, nu va ști de mine și nu va plînge. Ce drăguț e că-mi nechează!

POVESTITORUL Yosaku se prăbușește peste șa. Lacrimile ce-i țîșnesc din ochi îi udă mîneca; în Satul Stejar, ghinda cade de pe ramuri.

YOSAKU Acum trei ani, cînd am călătorit în secret spre Templul Ise,[2] am schimbat noi primele jurăminte de dragoste. În mijlocul orașului Kushida, ți-am mărturisit dragostea mea. Încă îți mai văd pălăria pe care o purtai atunci. Ți-am cîștigat inima și am jurat pe Jizō de la Seki să ne fim credincioși. Deși purtam greutatea dragostei, picioarele-mi erau ca fulgul; inima îmi fierbea și era întinsă precum cîmpia Toyoku. Ce trist sînt cînd mă gîndesc că, deși te mai iubesc și nu m-am săturat de tine, gerul acestei toamne ne-a luat prin surprindere! Asta-i ultima noastră noapte. Ne vom îngropa numele în Cîmpia scufundată.

POVESTITORUL Koman zice, plîngînd.

KOMAN Dragostea e ciudată. La vremea aceea nu ne scriam jurăminte de dragoste dar ne făgăduiam dragoste, lîngă rîul Kumozu, pentru două-trei vieți de-acum încolo. În acel pelerinaj, cînd n-am

[1] Patruzeci și nouă de zile după moarte, sufletul se plimbă în pragul iadului, conform credinței populare budiste.

[2] Pelerinajele la templul Ise au fost cunoscute în toată perioada Tokugawa, dar au fost în mare vogă în 1705.

putut împărți aceeași pernă, deși ardeam de dorinți, mergeam încet, mînă-n mînă și eram fericiți. Serile, fumam aceeași pipă, aprinsă de la un singur foc. Dar nu ne face bine să ne amintim de zilele acelea. Yosaku și Koman sînt sortiți, precum greierele de vară ce nu cunoaște nici toamnă, nici primăvară, să plîngă la amintirea unui trecut ce nu mai există și să guste amarul prezentului. Retrăiesc trecutul în minte, insistent ca pescarii de la Akogi ce-și trag năvoadele. Cele Două Pietre de la Golful celor Două Priveliști[1] ne vor servi drept ultimă amintire nouă, ce murim, nepurificați de templu, dar cu trupurile pîngărite de sabie; ele îmi sugerează pietrele funerare de la mormîntul nostru. Am încălcat legile sacre prin crima ce-o săvîrșim din dragoste și raita pe la temple a fost semn al cercurilor iadului. Nu, să nu ne mai gîndim la trecut, să nu ne mai întoarcem. Nu plînge, nu plînge. Am auzit cîndva că fîlfîitul și croncănitul ciorilor prevestesc ultimele ore ale unui om și acum știu că-i adevărat. Mîine dimineață, pe Muntele Asaguma, gîndește-te ce spectacol hidos, cadavrele noastre expuse vor bloca drumul; o ofensă în fața Templului Vestalei oribilă chiar și pentru pelerini. Nimeni nu se va milostivi să se roage pentru noi. Trecutul și viitorul sînt legate de prezent.

POVESTITORUL Îl privește printre lacrimi. Ce-a fost asta? Cele opt bătăi de tobă de la Templul Înalt anunță zorile. „Multe, multe au fost hanurile la care am tras, dar călătoria noastră spre Țara Sfîntă se desfășoară fără nici un schimb de cai; cînd ajungem la Hanul Celor O sută de Plăceri, Kwannon[2] și Seishi[3] ne vor lua de mînă și ne vor conduce, pe-o singură frunză de lotus, în hanul în care noi vom fi singurii musafiri." *Namu Amida Butsu. Namu Amida Butsu.* Ei îl imploră pe Amida din

[1] Futamigaura (Golful celor Două Priveliști) se află lîngă Ise; două pietre rotunjite de ape stau în mare și sînt cunoscute sub numele de stîncile *Soț și soție.*

[2], [3] Zeități budiste (n.tr.).

Kō să le acorde protecție. Cu rugăciunile Lui p buze, ei ajung la Pinul cu o mie de *kan* [1].

Yosaku, fiu adevărat al unei renumite familii d arcași, e călit pentru moarte. Sărind pe mal, ș leagă calul de un pin mic. Șterge roua de pe u bambus mic și-o cheamă pe Koman. O ia de mîn și o privește în ochi.

YOSAKU Douăzeci și unu și treizeci și unu. Împreun facem cincizeci și doi de ani, o viață nu pre lungă nici pentru o singură persoană. Te omo acum, draga mea. Te apasă ceva ce-ai vrea să-m spui?

KOMAN Crezi că o femeie care-i gata să moară cu omu pe care-l iubește are vreun regret pentru lumea aceasta? Ar fi ceva, deși-i prea tîrziu...

POVESTITORUL Yosaku o întrerupe.

YOSAKU Nu, n-are rost. Dorințele umane sînt nelimitate și cît respirăm, tot năzuim. Cu cît gîndim mai mult cu atît vorbim mai mult și dorințele nu sînt decît piedici în salvarea noastră. Și ca să izgonim aceste iluzii, trebuie să ne eliberăm de ciclul naș terii și al morții și să trecem în Nirvana. Și eu am o mie, un milion de lucruri să-ți spun, dar mi le voi scoate din minte. Și totuși, mă doare sufletul c-am făcut o greșeală. În perna pe care am lăsat-o la tine era o listă a strămoșilor mei, cu faptele lor glorioase și cu averea pe care au avut-o. O să mă simt tare umilit că, după ce mor, alții vor descoperi lista și-și vor bate joc de familia mea, pîngărindu-i numele.

Dar, fie ce-o fi. Cum mi se frînge inima cînd mă gîndesc că Yonosuke va fi ucis din dragoste pentru părinții săi — din dragoste pentru tatăl său — fără măcar să știe că eu sînt tatăl! Numai din cauza mea suferă. Nu sînt tatăl lui, ci dușmanul lui!

POVESTITORUL Se trîntește pe jos și plînge.

KOMAN Tu-mi spui să nu vorbesc, dar vezi, ai vorbit pînă te-a apucat iar plînsul. Lasă-mă și pe mine să spun ce am de spus. Mie mi-e milă de tatăl

[1] Un pin de ale cărui ramuri atîrnă monezi de cupru lăsate de pelerinii ce mergeau la templul Ise și care s-au strîns pînă s-a adunat un *kan*.

meu care e bătrîn și care pierde singurul copil și rămîne fără nici un sprijin.

YOSAKU Dacă tot șovăim, nu ne mai salvăm. Dar cum să nu ne gîndim și să nu vorbim de tatăl tău și de fiul meu?

KOMAN Da, ai dreptate. Hai să spunem ce avem pe suflet, chiar dacă-i păcat și apoi, de dragul tatălui meu, de dragul fiului tău, să ne aruncăm în iad!

POVESTITORUL Se agață, strîns, unul de altul, și țipă cît îi ține gura. Vîntul de pe cîmpia Toyoku le ține companie.

YOSAKU Privește! Acolo! Vin încoace niște oameni cu felinare. Sînt curieri rapizi, probabil. Sîntem prea aproape de drum. Să alegem alt loc pentru moarte, vrei?

POVESTITORUL Se îndepărtează vreo cincizeci de pași. Curierii trec pe acolo asudați.

CURIERUL Trebuie să ne grăbim. Ne-a rugat guvernanta. Sînt rugăciuni sfinte pentru viața cuiva și trebuie să ajungă pînă la ora 10, mîine dimineață. Sînt sigur c-o să căpătăm o răsplată serioasă dacă rugăciunile ei sînt ascultate. Grăbiți-vă!

POVESTITORUL Aleargă pe lîngă Yosaku și Koman.

YOSAKU Ai auzit? Mă întreb a cui guvernantă o fi. Bănuiesc că vreun copil dat în grija ei s-a îmbolnăvit și ea se roagă zeilor să-i salveze viața. Sînt aici două vieți inutile. De le-am putea da pentru aceea!

POVESTITORUL E amărît. Koman răspunde, plîngînd.

KOMAN Dac-aș putea să fac schimb, aș prefera să mor în locul copilului tău decît în locul unui străin. Oricum vreau să mor, așa că n-ar conta dacă m-ar sfîrteca din cap pînă-n picioare, numai să-l salvez pe el.

POVESTITORUL Cum nu poate o inimă atît de curată să fie mai puternică decît o mie de rugăciuni? Vreo patruzeci-cincizeci de oameni se îndreaptă, pe furiș, spre ei.

SOLDATUL A Foarte curios! Cal fără călăreț, legat de copac, în toiul nopții.

SOLDATUL B Ridicați felinarele!

POVESTITORUL Ordinul e transmis mai departe. Bărbații aprind felinarele ce răspîndesc în jur o lumină ca la o serbare cu zece mii de lumini.

SOLDATUL A Nu pot să fie departe.

POVESTITORUL O mulțime de oameni ce strigă: „Yosaku! Koman!" înconjoară cuplul, blocîndu-le orice portiță de scăpare.

YOSAKU Ne-au găsit! Ne-am făcut de rușine a doua oară! Să ne omorîm repede.

POVESTITORUL Își scoate sabia. La strălucirea lamei, se aude: „Uite-i!" Soldații îi prind pe îndrăgostiți și-i despart.

YOSAKU Dacă sînteți samurai, fie-vă milă. Sînt fost samurai, Date no Yosaku. A sosit clipa supremă din viața mea. Vreți să mi-o stricați pînă și pe aceasta? Înfiorător!

POVESTITORUL Se chircește de disperare. La ordinul prințesei ce stă în palanchin, la o oarecare distanță, un tînăr samurai vine-n fugă la Yosaku.

SANAI A trecut mult timp de cînd ne-am întîlnit ultima dată, Yosaku. Bănuiesc că-ți mai amintești de mine, vechiul tău prieten, Sagisaka Sanai. Această călătorie spre Est ar trebui să fie un prilej fericit pentru prințesă, dar evenimentele serii au deprimat-o. Ne-a cerut să facem cercetări și am descoperit numele tău adevărat în perna lui Koman. L-am identificat și pe Sankichi ca fiul tău, Yonosuke. Prințesa, mișcată în special de devotamentul soției tale, guvernanta ei, s-a hotărît să-i cruțe viața lui Sankichi. A fost atît de amabilă s-o aducă și pe soția ta și pe fiul tău în palanchinul ei, ca să vă salveze și pe voi doi. Ți-a acordat, provizoriu, un venit pentru cincizeci de oameni[1], cu aprobarea *daimyo*-ului. O va lua și pe Koman la ea acasă și se va gîndi cum s-o ajute. Acestea sînt ordinele ei. Sper că ești recunoscător. Și acum, urcă-te în palanchin.

POVESTITORUL Yosaku face o plecăciune pînă la pămînt.

YOSAKU N-am făcut nimic s-o răsplătesc pe Excelența Sa, deși am fost tratat cu o bunătate inegalabilă, de cînd am intrat în serviciul său. Cerul m-a pedepsit pentru neloialitate, aducîndu-mă în starea aceasta mizerabilă, nelăsîndu-mă să-mi cunosc fiul și, în cele din urmă, gata să-mi las cadavrul aici. N-am să uit niciodată — nici în viața aceasta,

[1] Adică o leafă ce i-ar permite să întrețină cincizeci de servitori.

nici în următoarele — compasiunea prințesei, dar cum credeți că mai pot eu apărea în fața oamenilor? Îi cer un singur favor vechiului meu prieten: spune-le că m-ai găsit mort. Îmi iau adio de la tine, Sanai. Te rog, ai grijă de Koman.

POVESTITORUL Koman îl întrerupe.

KOMAN Crezi că eu rămîn în urmă? Ce-i cu amabilitatea asta a soției tale față de mine? Să fiu atît de nerușinată? Să plîng și să mă tîngui singură? Dar atîta vorbă sună ca și cînd aș încerca să le cîștig simpatia. O să mor înainte de-a aranja tu lucrurile pentru mine.

POVESTITORUL Ea apucă pumnalul. Yosaku o oprește.

YOSAKU Da, ai dreptate. Recunoștința, bunăvoința, loialitatea și toate celelalte virtuți nu mai contează pentru un om care moare. Apropie-te! *Namu Amida!*

POVESTITORUL Sînt pe punctul de a se înjunghia cînd Sanai fuge la ei, le aruncă pumnalele și-i trîntește la pămînt. Îl privește furios pe Yosaku și scrîșnește din dinți.

SANAI Ingratule! Mai demult, Excelența Sa ți-a dat toiagul de căpitan cu care să-ți conduci ofițerii și, cînd călătoreai, te însoțeau întotdeauna doi lăncieri. Am avut mulți prieteni pe vremea aceea dar, pe tine, în special, te consideram ca pe un frate. Tatăl meu, Sakon'emon ți-a fost naș[1] și ți-a dat numele de Yosaku. Ce prost am fost! Faci atîta tărăboi că vrei să te omori. Crezi că sinuciderea este o faptă chiar atît de grozavă? Nu uita, moartea pentru un samurai înseamnă că el a cucerit primul un castel, sau a fost primul care a aruncat lancea în luptă deschisă, sau a fost omorît după ce a luat capul unui dușman demn de el. Nu-i ușor să mori ca un samurai. Nu se va scrie nicăieri, în toată literatura, că sinuciderea ta și a lui Koman îți va aduce gloria. Nu-ți dai seama că dacă nu răsplătești bunătatea unui stăpîn este o rușine mult mai mare decît umilința care te răscolește pe tine atît de mult? Ești demn de disprețuit! Un samurai cu simțul datoriei nu ia în seamă afronturile personale, nici dacă degetul

[1] La ceremonia *gembuku* a unui samurai, se obișnuia ca un superior să-i pună pălăria pentru ritual și să-i dea și un nume nou.

dispreţuitor este aţintit spre el, nici dacă-i numit trădător netrebnic, dacă el îşi serveşte cu credinţă stăpînul generos. Asta înseamnă a fi samurai. Dacă tot nu înţelegi ce spun şi preferi să mori, nu mă mai amestec. Fă cum doreşti. Dar eşti numai călăreţ şi nu samurai — nu meriţi să fii lăsat să te omori cu sabia. Taie-ţi limba, aruncă-te de pe-o stîncă sau — poate-ar fi mai potrivit — spînzură-te cu funia de la samar. O să-ţi dovedesc că-ţi sînt prieten, uitîndu-mă. Oh, ce obositor e să discuţi cu un bărbat care nu-i samurai!

POVESTITORUL Cască. Yosaku izbucneşte în lacrimi.

YOSAKU Am greşit, Sanai. Nenorocul mi-a întunecat minţile. Mă las pe mîna ta.

POVESTITORUL Îşi împreunează mîinile a implorare. Sanai se ridică.

SANAI Atunci eşti de acord? Excelent! Iar eşti Yosaku. Am să intervin pentru tine la Înălţimea Sa.

POVESTITORUL Ridică glasul.

SANAI Doamnelor, raportaţi-i Domniei Sale că, din respect pentru dorinţele ei, Yosaku a renunţat la gîndul sinuciderii.

POVESTITORUL Purtătorii ridică palanchinele pe umeri şi, cu strigăte de veselie, le apropie. Guvernanta şi Yonosuke fac o plecăciune politicoasă, potrivită soţiei şi fiului unui samurai în prezenţa prinţesei. Cei patru[1] schimbă priviri scurte dar nu pot rosti decît „Datorăm totul bunătăţii prinţesei". Plîng de bucurie. Prinţesa strigă din palanchin.

PRINŢESA Acesta-i Yosaku cel viteaz din Tamba, cîntat în balade? Koman din Seki este mai frumoasă decît cea din pozele pe care le am eu în cărţile ilustrate. Am auzit că eşti o dansatoare minunată, Koman. O să facem popas mîine, toată ziua, şi aş vrea să te văd dansînd. Am să-i spun bătrînului samurai să te răsplătească cu generozitate.

POVESTITORUL Cuvintele ei sînt pe măsura rangului. Un cuvîntel de la ea şi Yosaku primeşte o mie de *koku*, o mie de *ryō*, să-i ajungă secole pinului cu o mie de *kan*,

[1] Yosaku, Koman, Shigenoi şi Sankichi.

răsplată pentru zece mii de generaţii. Dragostea lui Koman s-a împlinit şi Yosaku, norocos om, va fi, în curînd, ridicat oficial la rangul de samurai la Edo.

Faceţi loc cailor! Şi cînd flautul şi tobele vor îndemna dansatoarele la dans, pînă şi caii vor bate pămîntul cu copitele lor, mulţumiţi, iar costumele frumoase ale dansatoarelor, potrivite pentru această întîmplare, vor spori farmecul petrecerii.